د ستورو ورا

شعرونو ټولګه

خيال محمد کټوازی

۱۳۸۶ لمريز

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړنې

دکتاب نوم	د ستورو ورا
ويناوال	خيال محمد کټوازی
چاپ شمېر	۱۰۰۰ ټوکه
چاپکال	۱۳۸۶
ډيزاين	حاجي محمد عمر خېل

د انټيرنيټ په مخ ترتيب او ډيزاين کوونکې سمسور حبيبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

یادونه

دغه شعري ټولګه مې د۲۰۰۲ع کال په اوږدو کې د هالند د روتردام په ښار کې لیکلې ده چې له یو شمېر شعرونو سره مې پښتو متلونه هم راوړي خو په ځنې شعرونو کې یې د قافیې او وزن په خاطر یو څه بدلون مېندلای چې د پاڼې په پای کې مې بېرته په اصلي بڼه لیکلي دي.

ما د خپلې وسې سره سم زیار ایستلی چې په خپله ژبه یانې په پښتو ژبه شعر ووایم او که په ځینې شعرونو کې د قافیې کمښت نه یم اړ ایستلی نو زیاته هڅه مې کړې ده چې د پردیو کلمو او لغتونو څخه ډډه وکړم.

د دې کتاب شعرونه مې که څه هم د غزل په شکل او بڼه کې راوړې دي خو منځپانګه یې تو پیر لري ،د شعر د نورو څېرو په تېره د نوې او آزاد شعر په لیکلو مې خپل وس او بخت نه دې ازمویلی.

د کتاب متن مې پخپله ټایپ کړی دی که کومه ټایپي تېروتنه ولري او وزن یا مانا ته یې زیان رسولی وي نو په ما باندې بخشنه ولوروئ

زه په شعر وېیلو کې یواځې د الهام رول ته ډېره عقیده نلرم بلکې د دې په څنګ کې زیات لیکل،لوستل او تمرین کول هم خورا زیات اهمیت او ګټه لري یانې د شعر ناوکۍ هغه مهال ښه ښکلا مېندلای شي چې سینګار ته یې زیات پام وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم زه يو مسلکي شاعر نه يم خو دخپل ګران
هيواد او سپېڅليو خلکو مينې اودخپلې مورنۍ خوږې ژبې
پور او عشق مې دې ته اړباسي چې که دخپلې سرلوړې ژبې
په سمندرکې يو څاڅکی هم ورزيات شي نوحق به يې يوڅه
اداوبللی شي ځکه چې ديوه توکم هويت ،موجوديت ،برم
تاريخ،وياړ اودرنښت تر ډېرې کچې په ژبه پورې اړه لري او
که له دوئ څخه ژبه واخستله شي نوهغوی بيا خپل کلتوري
هويت،ملي جذبې،دهيوادمينه،لرغونې ارزښتونه،تاريخي
کارنامې اوتوکميزې اړيکې نشي پېژندلای اونه دهغوپه
اهميت اوخوندپوهېدلای شي.
په درناوۍ خيال محمد کتوازی
هالند روتردام
۲۰۰۶ـ ۱۲ـ ۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خيال محمد کټوازي لنډه پېژندنه

خيال محمد د عبدلغفارزوئ په کال۱۳۲۹کې د پکتيکا د ولايت د مرکزد ښرنې د ملکانو په کلې کې زېږېدلی ،لمړنۍ زده کړې يې د ښرنې د علي بابا په لېسه کې نورې زده کړې يې د رحمان بابا په لېسه کې اولوړې زده کړې يې د کابل پوهنتون د ابياتو د ژورناليزم په څانګه کې پای ته رسولې.

له ۱۳۴۹کال څخه يې د راډيو افغانستان د خپرونو په ډېروبرخوکې کارکړی دی ،په۱۳۵۵کې د راډيو د خپرونو دلوی مديريت مرستيال په۱۳۵۷کې د راډيو تلوېزيون د وزارت معين اود سولې او پيوستون ريس وو.

خيال محمد کټوازی د ۱۳۵۸کال په پيل کې د اطلاعاتو او کلتور وزير وټاکل شو خو د همدې کال د جدې په شپږمه نېټه په افغانستان باندې د شوروي اتحاد له خوا يرغل وشو او خيال محمد يې سمدلاسه زندان ته ورټېل واهه چې د شوروي يانو د استعمار په ټول دوران کې د ببرک کارمل د څرخي پله په زندان کې څه ناڅه نهه کاله بې ګناکوټه قلف ساتل شوی وو .

په۱۳۶۷کال کې څرنګه چې شورويان له افغانستان څخه په زور شړل شوي وو د ډاکټر نجيب د ملي مصالحې په دوران کې د نهه کاله زندان له تېرولو څخه وروسته د نوروز د نيانو سره يوځای را خلاص شو ،يو کال وزګارؤ او بيا يې د باندنيو چارو په وزارت کې لمړی د سلاکاراو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته بې د معين په توګه دنده درلوده، په ۱۳۷۰ کې د سفيرپه توګه دليبيا هيواد ته ولاړ او يو نيم کال وروسته د جهادي ډلو تپلو د خپل منځي درنو جګړو په وخت کې د هالند هيواد ته مهاجر شو.

خيال محمد دهمدې کتاب په ګډون درې شعري کتابونه لري او له ۱۳۴۹ څخه تر ۱۳۵۷ کال پورې د هيواد په ځينو خپرونو په تېره بيا په راډيو کې ليکنې او خبرنې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو

ځوانه که پښتو وایې نو ښه پښتو به وایې
دغه د جنت له خواتو ښه پښتو بـــــه وایـــې

ته د درنو غرونو په لمنو کې لوی شوی یې
سپکه خو بڼکه ده، درنه پښـــتو بـــه وایې
ښه یې له پردیو زیږو تورو څخه وچڼه
ستا ژبه سپېڅلې ده سوچه پښتو بـه وایې
داد ګلو ونه چې وطن پرې ښکلی شوی دی
څانګې ورنه مه شکوه نګه پښتـو به وایې
اوس یې چې ګرېوان ته تورلاسونه ورلوېدلې دې
ښه په لمن پاکه پښتنه پښـــــــتو به وایې
ژبه خو پسول ده د ولس د ښکلا ناوې ته
ګل غوندې سمباله په ګاڼه پښتو به وایې
ځنې غمازان یې د اوګرې غوندې لړې سره
ستا څخه مې هیله ده خوږه پښتو به وایې

بیا یې د نړۍ له سترو ژبو سره سیاله کړه
ځانته که افغان وایې کـــره پښتو به وایې
ښکلې امېلونه د شعرونو ور په غاړه کړه
«خیاله» ښه مهینه ښایستــه پښتو به وایې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واګې

ګرد چاپېره مې راګــــرزوي ګـــرداب ــــــه
لا تــــــرڅو مې څرخوي دغم دريابه

د وطن دمينې اورته چــې کـــړېــــــــږي
ته زمــــــادزړګي غوښه يـــې کبابه

هرمطرب مې شرنــــګوي دزړه تــــارونه
ستا په شانې وچ لړګی شومـــــه ربابه

اوس غبارد ناپـــوهــــــــي راپسې ګرزي
چې مې غېږې ته پناه دروړه کــتـابه

دژوندواګې مې دعشق په ولـــــکه ولاړې
له اورمېږسره مې څه غواړې تـــنابه

لکه شپه چې پــــه رڼـــا ورشــــــــې زړښته
زه دې وايستمه هسې لــــــه شـــبابه

مادعشق په نوم خپل سرپه لاس کې دروور
تا په پڅه توره غوڅ کړانقـــلابــــــه

چې د «خيال» په سرکې شوراومستي ګورې
ستادزړه په شان مستي لري سيلابه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځه

دواړه سترګې دې لړ تورې کړه راځه
امېلونـــه دې درپــــــورې کړه راځه

یو وار بیا د بڼو برید راباندې وکړه
د زړه ستــــنې مې نسکورې کړه راځه

له تندي دې د لونګو خوشبویي ځي
تورپــېکی دې دورې دورې کړه راځه

که زما د زړه توتي په دام کې ساتې
دا زړې لومې دې نــــــورې کړه راځه

چې ځواني دې په نظر نشي له مانه
غوړې څنې دې لړ ســپورې کړه راځه

که د «خیال» د اوسېدو خونې ته راشې
دروازې درســـره پـــورې کړه راځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکبر توره

دغم برخې مې لیکې قلمه ولې
پام دې نه را باندې نیسې ګرمه ولې
چې پخپله یې پتنګ په اورستي کړ
ترګهیځه پورې ژاړې شمعه ولې
د اکبر دلاس وسله چې اوس خرڅېږي
ډک بوړی به د مېړانې ږدمه ولې۱
چې په خوله باندې مې نوم دهیواد راشي
تربنولاندې مې ګرزې نمه ولې
دوطن د ویاړ شمله مې راکوزېږي
لا تر اوسه نه ماتېږي زغمه ولې
ستا په چوف کې خومې تللي وونذرونه
هرسر کوزې ته دې اړکړم دمه ولې
په هیوادکې مې دوینو باران اورې
زه به ناست یمه دبل په تمه ولې
د «خیال» زړه خوڅه کوربه دهرشي نه دی
تل ترتله پکې مېشت یې غمه ولې

۱:بوړی =توپک (دتوپک یوډول دی چې پخوا یې ډېر استعمال درلوداو ترنورو ګرانه هم وو .)
په پښتولنډیو کې ډېر یاد ېږي لکه:
تردابوړي توپک دې جارشم
تړلی تا دی کړه زه له خیاله ځمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ستورو ورا

ګلشن په ګلو ښکلی دی کېږدۍ ورڅـخه مه وړه
چمن يې رنګين کـــړی دی غوټۍ ورڅخه مه وړه

په د ښته د آسمان کې يې رڼـا لـــګې تورتمه
د ستورو د وراناوې ده سپوږمۍ ورڅخه مه وړه

د سيند په غور ځنګونو کې مستي يې د زړه هيله
کبـــان ورڅخه مـــه وژنه هيلۍ ورڅخه مه وړه

دا غشي دلينــــــد يو څخه وبـــا سه صياده
بيديا ورسره ښه برېـــښي هوسۍ ورڅخه مه وړه

نسيم د پسرلي ورسره لـــوبــــې کوي بازه
دازرکې دې که زاڼــــې توتکۍ ورڅخه مه وړه

ادم چې په دې ځمکــــه خليفه د الاهـــــي ده
دژوند ښکلې تو ښه يـــې دا نړۍ ورڅخه مه وړه

ترڅو به په دې غرونو د تـــا سيوری ګرزي د بـــــه
د «خيال» د زړه د مينې ښا پـــــېرۍ ورڅخه مه وړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا يې مړه بولي

«يو متل دی وايي مکړه هغه منده ۱
چې لمن دې شي په کلي کې بربنده»

د مېړانې دې کمې نشته افغانه
خوغمونه دې ليکلي دي په تنده

«چې په لاس باندې وازېږي څه حاجت دی ۲
چې په خوله يې خلاصوې تړلې ګنده»

غليمانو مو بياتي په لاس نيولې
له هرلورې غوڅوي د وطن څنده

«لا تر اوسه پورې مړه ورته وايي ۳
د پټې ريشکه يې وخوړله غونده»

ستا له هرنګه ښېګڼو څخه تېريو
خو داغله دې ببرته وباسه ګاونده

چې په تورو دې وهو ويجاړبه نشي
کلک ولاړ يې د افغان دلارې خنده

چې يې برخې له ازله راوبښلې
خدا زده څه شوه د پښتون د نصيب ونده

(c) ketabton.com: The Digital Library

«ستا د پوهې په سمند پورې يې اړه ۴
چې د بخت بګۍ به څو پورې وې رنډه »۵

که هر څو دې تشوو نه خالي کېږې
لاتر پېڅو پورې ډک يې د ويړ ډنډه

د زړګي د خندا ګل مې نه غوړېږې
په هر مټ باندې مې بار ده د غم پنډه

ستا له پټ سره به پا يو د «خيال» ژبې
د پښتون د توکم مورې مه شې کونډه

....

۱: وايي مکره هغه منډه چې سومبۍ دې شي بربنډه
۲: غوټه (ګنډه) چې په لاس خلاصيږي خولې ته
څه حاجت دی .
۳:د پټې ريشکه يې ټوله وخوړه دوئ يې لا مړه بولي
۴ : سمند = آس = نيلی (د آس يو ډول دی)
۵ : رنډ=نه منونکی=ځېل کونکی=رټنګه کونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطر

نصیب وکړې هسې چارې په ماباندې
وبه نکوي انګار په وچې سپاندې۱

دعزت کالي مې کاږي له بدنه
په لغتو مې وهي راپورې خاندې

زه له شرمه چاته حال وبیلی نشم
برچه پک دي خدازده څه راباندې کاندې

تش زګروی کولی نشمه سختي ده
چې ټټرمې شو د اوښ ترسینې لاندې

دواړه لاس مې راتړي په ځنځیرونو
ټبل وهي مې د اجل په لوروړاندې

د رباب اود شپېلۍ نغمې سړې شوې
اوس په هره خواکې چیغې دې یاساندې

مورې پټه خوله دې ونیسه خطردی
نورد «خیال» په قبرمه شکوه غړواندې۲

۱: سپانده = سپېلنی
۲: غړواندی = غړوندی = غاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفکرکجاوه

دیدن ته دې راغلی یم مانېۍ ته مې درپـــرېـــږده
په څنګ کې به دې کېنمه نالۍ ته مې درپـــربږده۱

پوهېږم چې په سترګوکې دې شرم ځای نیـــولی
مجبوریم درته ووایم خولګۍ ته مې درپرېـــږده

که داغوښتنه ګرانه وي نوخوادې بده مـــــه شه
ګرېوان ته دې لاس نه دروړم تنۍ ته مې درپربږده

که لږ پسې درتېرشمه دښکـــــلې مخ له پولې
دزنې ترمنې لاندې غـــــړۍ تـــه مې درپربږده

دزلفـــوله هـــرتـــال سره دې فـــکر زنګومه
چـــې زړه درسره وتړم کمڅۍ ته مې درپـــربږده

داتـــولـــې مې که نه منې نو وه بدرۍ جـــمالې
د اوښکوله باران سره سولګۍ ته مې درپرېـــږده

دفکـــــرکجـــاوه مې د واده په اوښ سپـــره ده
د «خـــیال»سپېره نصیبه ناوکۍ ته مې درپرېـــږده

۱: نالۍ = توشکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغلرې

که لرې رانه پاته دي که برې رانه پاته
دزړه دواړه ټوټې مې برابرې رانه پاته
په ځالو دګوربتو کې چرګوړې مېشته شوې
دچتکو په منګولو کې کوترې رانه پاته
پردیو یرغلونو کړم له ساندو سره روږدی
له ډول اوله اتڼ سره سندرې رانه پاته
نسیم یې له پلو سره خوځښت کولای نشو
دږیرو په تاړاک کې خیالیګرې رانه پاته
نږدې ورته ورتلای نشم له زهرو یې وېرېږم
په ستونې دښامار کې مرغلرې رانه پاته
واتڼ دپردېسیو مې دهیلو زمری وژنې
وطن مې ترغدیو لاندې لرې رانه پاته
له تېکې ښخه توره مو دبل په امر وزي
بدله زمانه شوله ډغرې رانه پاته
د«خیال»دزړه شاهین دی دهوا په لټه پایي
دښکار په تورو لومو کې وزرې رانه پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله

خال دې پاچا تندی وزیر زلفې لښکرې
په هیوادونو دې ولکه ده زوروري
خوله دې دربار غاړه دې ارګ سینه دې تخت ده
دواړه لېمې دې پیره دارې بختورې
مخ دې سپوږمۍ ځواني دې لمر خالونه ستورې
ستا د ښکلا د بوې بلبلې خیالیګرې
وربل دې دام څڼې دې لومې د وربښمو
زما د زړه بوراخومه نیسه دلبرې

۱۳

رنګ دې ګلاب ونه چنار بوی دې د مشکو
نوم دې په درسته نړۍ تللی مرغلرې
څڼې دې ړنګې کړه زما د مټ له پاسه
«په خوند دې نه یمه په خرپ دې یم ګاځرې»
زړه دې انګار ګوګل نغری مینه دې اورده
مایې لمبو ته کړوې د لرې لرې
زما د زړه ستنې به ړنګې کړې له بېخه
که دې راوا ړولې سترګې مرورې
خوله دې غوټۍ خندا دې ګل دیدن دې باغ دی
د عشق بلبل مې غړوي درته سندرې
د «خیال» له پام څخه به ولاړې نشې دواړه
د تا د سولې ښایسته سپینې کوترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځونډی

اوردمينې راکړه چې لوګی دې شم
وچ به دې نظر کړم سپېلنی دې شم
خوله خودې پېزوان په اجاره يوړه
لاس دې رانږدې کړه چې بنګړی دې شم
څښې دې زماتر ملاوپېچه
ځان راسره وتړه مېږوی دې شم
ښه مې په کتوکتوکې وڅاره
ستازمريوسترګوته کبلی دې شم۱
تاخو په ګلونوزړه بايللی دی
راشه چې دهيلوپسرلی دې شم
پاس مې د وربل په څوکو وتومبه
ښکلې چې په څڼيوکې ببری دې شم
اوسم به دمشکوله وږموسره
يا ره که په غاړه کې ځونډی دې شم
«خيال» په ګودرونوباندې ګرزوه
پرېږده چې په سرباندې منګی دې شم

۱: کبلی = دهوسۍ زوی = آهوبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوډګتې

که د زړه د مینې راز غواړې د چتې ۱
کیسې ټولې دي له اوښکو سره پټې

«نڅاګره چې نڅا کولی نشې ۲
وایې مځکه لاکږه وینم له ستې»

چې له شوقه به په لاره سمې نه تلې
په دې ښارکې پاک لمنې اناوټې ۳

خپلو ښکېل کړو د پردیو په دامونو
کنه موږ خو د رلو د لې پخې متې

«که یې لاستی له خپل ځانه څخه نه وای ۴
تبر څنګه ما تولې ونې غوټې»

هم یې لاس زما په وینو باندې سره دي
هم به ورمه د قاتل د وبال ختې ۶

« اوس د یوې سپږې لپاره چې لري یې ۵
ټول پوستین په اورکې غورزوي دالتې»

نه یې ګورمه ښارو نه بې خطره
نه زما جونګړه پاته شوه د ختې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پردو ترمنت لاندې مه شې «خياله»
«دلاهورترګټو ښې دې د کورګټې» ۷

۱۷

۱: چټه: په وزن د «لټه» = مسته = ښايسته = خياليګره.
د پښتو په لنډيو کې ډېر دود لري لکه:
چې کته ځې خال ته مې ګوره
دهندوستان د چټو نشته شنه خالونه
۲: نڅاګره چې نڅا نشي کولای وايي مځکه کږه ده
۳: اناوټ = د بل د اوږو بار = اړ = محتاج = بېوزله
۴: ونه وايې که مې لاستی له خپله ځان څخه نه وای
نو چانه شوم ماتولی.
۵ : څټه = جوال = بوری = بوجۍ = وری = توبره
۶: ديوې سپږې له پاره ټول پوستين په اور اچوي
۷: د کورګټې دلاهورګټې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیال غواړي

زړه مې پاربدلی دی وصال غواړي
ښه یې په ګانه باندې سمبال غواړي
ځان پرې کړوي د کباب خوی لري
دا ډېوه پرست پتنګ مشال غواړي
پر پېړدده چې توبې ورسره ماتې کړم
مستـه په سروشونډو کې وبال غواړي
بیابه مې دزړه خونه روښانه شي
یارمې دتندي دپاسه خال غواړي
اوس مې په کوګل کې غبارونه دي
زړه مې د اشنا دمخ مشال غواړي
بیامې دابدرنګه صیاد ښاري نن
سرمې غوښوي راڅخه مال غواړي
«خوله یې دګیدړې شخوند داوښ وهي»
ځکه له افغان سره جنجال غواړي
بیالکه ژوره د ،رګ وینې څښي
توره خپکۍ ګوره موړوال غواړي
حق ته خو اورونه ګلزارونه شي
ژوند مې د انګار په لورې تال غواړي
روږدی شوپه وینه د انسان باندې
بیاخوني ښامار راغلی «خیال» غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

داشعرمې لا پخوا ليکلی وو.

مجبوري

کډې وتړې، زامنو سباوون دی
اوس زموږ له خپل وطن څخه بېلتون دی
کلی کور او هديره مو پاته کېږي
مجبوري ده په سفربانديې مويون دی
له آمونه شوروياين راپورېوتې
نن په ټولو اولسونو کې پاخون دی
خوداپورې پاکستان ته پناه وړمه
غم ځپلی زړه مې ځکه ځګرخون دی
د شمال او دسهيل په منځ کې ښکېل يو
ددوئ دواړو دافغان په ضدتړون دی
«سپي په خپلو کې که څومره سره وران شي
خو فقيرته بياد ټولو پيوستون دی»
زويه ګوته په ماشه نيسه په لارې
دهيواد دآزادۍ په نوم موتلون دی
دقصاب چاړه په لاس کې چلوي يې
«خياله» څرنګه وندې، وندې پښتون دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبخت هنداره

چې هرچېرې لتومه ښکلی یار
مخامخ راته را څېرمه شي اغیار
خپلې ډکې خزانې ته چې ورځمه
ترې چاپېره وي دبل کلي ښامار
که هرخویې پرېمینځم دبخت هنداره
سر په سر ورباندې ګرزي تورغبار
زه دکلي په ناورین باندې خپه وم
او س به څه کړم ورانوي مې غلیم ښار
«نن خوتش دموږ له څنګه سره تېرشو
زه وېرېږم چې دا لاره شوه دمار»۱
چې رقیب بایدپرې خپله ځړېدلای
نصیب موږ ته درولی هغه دار
سپېره منی ورنه ښه ګڼمه «خیاله» ۲
که په وینو وي لړلی نوبهار

۱: وایي له دې څخه نه ډارېږم چې مارمې له څنګه تېرشو بلکې له دې وېرېږم چې دابه یې لاره شي .
۲: منی = خزان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لونګ

که هرڅو مره يې سيالان ګڼي بد رنګه
ماته ښکلې له هرچا ده شوخه شنګه
د سرسترګې مې کړې ورپسې اوړې
چې د پړک غوندې مې تېره شي له څنګه
«خوند يې ښه دی راتله يې» زما ونډه
چې لرې يې دا شنا د مينې بنګه
په تومت د عشق يې زه په اور کړېږم
خو په غاړه کې يې ته زانګې لونګه
لکه موج د اباسين چې په موړو ځي
مسته هسې وي روانه ړنګه بنګه
ماته بريد د سپينو تورو را په ياد شي
چې دې اورم د ليلا د بنګړو شرنګه
«خيال»د زړه په هغه رنځ باندې اخته شو
چې يې واخست د تېرو ښو له جنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نیل ناوې

مړاوی شانتنه ګل یم له پرهاره سره اوسم
اوس چې دازغیو له بهاره سره اوسم
مینې زما برخه په اورونوکې لیکلې
غوښه دکباب یم له انګاره سره اوسم
نن یې ترملا پورې بمونه راتړلې
څه ساده پښتون یم له هوښیاره سره اوسم
خپله پیمانې وهي په ما باندې مرچلې
ځوان دلوړو غرونو یم له ښاره سره اوسم
ښه ګېډی دګلووم را ولوېدم له څانګې
یو وړمه باروتو له غباره سره اوسم
بیا لکه د مصر ناوکۍ د نیل څپوته
ونډه د توپان شوم له سینګاره سره اوسم
«برخې ازلي دي نه په زور نه په زاري دي»
زه ازل رټلی له ښاماره سره اوسم
پښ یم ټکولی د زرګر له بټۍ وزم
تش په تصورکې له رخساره سره اوسم
خپله د انګور په شان له تاکه څخه شکېږم
نوروته په جام کې له خماره سره اوسم
ګرزي هر صیاد را پسې ولې مې په غشو
زه د توتکۍ غوندې له ډاره سره ا وسم
اوس خو چې ګیدړه له زمري څخه باج اخلي
پېښي مې اړباسي چې له واره سره اوسم
ویاړم چې تر اوسه لا د خپل طن په مینه
اوښ غوندې تړلی له مهار سره اوسم
«خیاله»ځان بدل کړه زمانې په اوښتو دي
څو به لا په خوب کې له ټینګاره سره اوسم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فلک مېچنه

دلامبو په نمت را غله هغه لوړه
ډنډ په خپله غېږ کې ونیوه لغړه
بخته ماسره دې څه تربورګېنې ده
چې یې نه بولې زما د یارۍ وړه
د آشنا د شونډو سرې سکروټې ګوره
زما زېړ زبېښلی رنګ ورسره تړه
لاتر څو به لاس ترزنې ورته ناست یم
چې مې ګرزي په هر بڼ د غبار لړه
«یو متل دی وایي ښه ده په عمل کې ۱
له پراته زمري نه ګرزنده ګیدړه»
ځوځ خونه یم چې ازغي په غېږ کې ساتم
د باغ ګل یم له وړمو سره مې اړه
زما سترګې لکه غلې ورپسې اوړي
چې تېرېږي مې له څنګه سره غوړه۲
څو چې ګرزي د فلک مېچنه هسي
د پښتون د بخت او ګره به وي ناوړه
د رتبې د شوق په تمه دې زاهده
د مذهب ښکلې لمنه کړه ککړه
په خوځښت د زمانې کې معجزه وه
چې یې ماته کړه د خیال د نصیب دړه

۱: تر پراته زمري ګرزنده ګیدړه ښه ده
۲: غوړه = ښکلې = ښایسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورلوبه

هسې چارې دې راوکړې مینتوبه
چې اوس ګرزمه رسواله لېونتوبه
که هرڅوژورویده یمه هیواده
ستاتوده مینه مې وباسي له خوبه
هسې رنګه دې غمونولوغړن کړم
چې مې اوښکې شولې وینې له زووبه۱
روغ زړګی مې ستادمینې له بابته
په ګوګل کې نه ځایږي له پړسوبه
ښه ځواني مې دپتنګ غوندې لوګی شوه
چې مې وکړه ستاله عشق سره اورلوبه
سراومال به زما دواړه درنه جارکړم
که مې ستاپه مینه تنده شې خړوبه
خیاله پاڅه دتکل نیلی په زین کړه
مبړني خونه ډاربږي له سرکوبه

۱: زووب (زهوب)=ګزک=التهاب =خوړین
= انفیکشن . (هغه ګزک او التهاب چې
له ټینګې وینې سره له ټپ څخه راوزي .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردېسي

چې د باد غونډې مې تېره شوې په ځنګ
زما زړه درپسې درومي په غورځنګ
هسې رنګه خوشبويي دې ځي له زلفو
نه يې مشک لري نه عطر نه لونګ
دا ځواني چې ته لرې د چنار ونې
ما به وباسې له کلې نه ملنګ
د کاروان بهير به پټ په غرونو ولو
چې وانه ورې کوم يو غل د جرس شرنګ
«غوښې ټولې د خانانو په خوراک ځي ۱
په هډوکو يې د سپيو سره جنګ»
هغې سپينې زما ړيره کړه راسپينه
چې وربل يې شو په مخ باندې راړنګ
د ښرنې وچې د ښتې مې ياد ېږي
پردېسي ده په يوروپ کې مې زړه تنګ
«اوس له پېښې ښخه تېښته وايي نشته»۲
«چې مې يو پلو ته پړانګ دی بل ګړنګ»۳
خياله بېرته د خوشحال تورې ته لاس کړه
چې دې بيا په کهاله راغی اورنګ

۱:غوښې خانان خوري په هډوکو يې د سپيو جنګ وي
۲: له پېښې تېښته نه شته
۳: يوې خوا ته پاڼ بله خوا پړانګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاودنه

سپېدو وچاوده په پای کې رنګ د شپې
هره خوا یې رڼاګانې کړې خورې
لاګلابو خپل تاجونه سمول
چې خاټولو په سر جګې کړې شملې
د ګلپاڼو په لمنو اوربدلې
مرغلرې د شبنم رڼې رڼې
د وږمو څپې نسیم په غېږ کې یوړې
ورو ښلې یې بلبلو ته ولجې
چنارونو ترنظر لاندې څارلې
چې ترې لاندې غوړېدلې وې غونچې
په شنبلیو کې لګیا وو بوی د مشکو
له ګلاب سره سینځلې نڅېدې
پلوشو د ونو څڼې ږمنځولې
په لښتیو کې اوبه رابهېدې
د ګهیځ شمال یې ځانګې ښکلولې
له غوټیو سره پاڼې غوړېدې
په هر ګوټ کې ګودرونه وو د پېغلو
پنډېدلې پرې د کلي پښتنې
چې ناڅاپه توغندی د غلیم راغی
لور په لور باندې یې تیتې کړې چرې
د چڼچوڼو پرهارونه یې څیرل
له توتیانو څخه وینې څڅېدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چالاس او د چاسر ورپورې نــــــه وو
ښکلې نجـــــــونې په ټپونو کې پرتې
پټول يې خپل زخمونـــــــه په منګولو
د ګــــــــودرغاړې په وينو باندې سرې
توتکيو ورتــــــه ســــانـدې غږولې
له غوغـــــــا ســـــره په غم کې ګډېدې
خيال چې وليد دغه ويرد باغ په منځ کې
د واړه ستـــــرګــــــې يې ترپايه ژړېدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحبوب علي د ښکلې شعر پہ اقتفا

تصویر

بخته په دې مړاوې ګل کې بېرته ښکلا واچوه
بیا په دې ویده بدن کې مسته اروا واچوه
ناوې دوطن به بیا دحسن پسول واغوندي
ته یې په سپین مخ باندې رنګینه بربېښنا واچوه
زه به دغزلو مرغلرې ورته وپېیم
ته ددې خېرې دپاسه سپینه رڼا واچوه
لمرد پیوستون به دخیبرد پاسه وخاندي
ته پکې زرینې پلوشې د وفا واچوه
زه به یې د درستو کړاوونو کیسې ولیکم
ته پرې دخټکو دشعرونو غوغا واچوه
ستانه یې ټپونو ته پټۍ غواړم طبیبه
لږ پکې افغان ته د یو والي دوا واچوه
راشه دژوند باده په دې ونو کې راوګرزه
بیاددغه بڼ په وچو څانګو کې سا واچوه
بیابه رنګینې دپسرلیو ورته راشي
ته یې په ګلونو کې وږمې د سبا واچوه
خیال ته یې چې نوم افغانستان ترښکلو ښکلی دی
ته په دې وجود کې بېرته ښه پښتونخوا واچوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتم ځي

«که په لاره باندې مار په هر رقم ځي[۱]
خپلې سوړې ته چې ورسېږي سم ځي»
که يې هرې خواته اړومه ځوکه
برابرمې د وطن په لور قلم ځي
زه پوهېږم چې پخپله ورسره يې
تا به څه کوم زاهده چې پرتم ځي
« توره شپه به بې له چرګه هم سباشې»[۲]
نوريې خوښه ده په سمه که په چم ځې
نن خو پورته د مريخ په تندي پل ږدي
دلته ولې بې ګودره لا ادم ځي
زه به چاته فريادونه رسومه
چې مې بياله خپلې غېږې نه صنم ځي
نوريې نشم په سينه کې تم کولی
چې د زړه له زولنو څخه مې زغم ځي
د پردو په اوږو ته راغلې سايبه
اوس به خيال له خپله کلي څخه ګرم ځي

۱: مار که هر څومره کوږ روان وي ،خپلې سوړې(غار ،سوري)ته ځان سيخ کړي .
۲: بې له چرګه هم شپه سبا کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسکتویه

دلته به څوک نه وي چې یې بوږې نه وي غاړې
ټول په دغه کلي کې له غمه څخه ژاړې

وایي «تر وژلې ورور پرې اېښې ګومل ښه ده»۱
کور او کلی پاته زموږ کډې ورنه ولاړې

دغه یې انصاف وو د جهاد د مخکښانو
وګوره د ښار کوڅې یې څرنګ کړې ویجاړې

څه مشکل صیاد ته چې یې ولې په لیندیو
ویرخو په کوترو دی چې ځالې یې شوې شاړې

بل ته خو یې لاس په سلامي نیولی پورته
دلته یې له موږ سره د خولې خبرې لواړې

څو به لاسکتویه ځو د بل تر حکم لاندې
ځوانه که ښادې غواړې لستوڼې به د رنغاړې

«فیل که چېرې مړ شي بیا یې هم په زنګانه کې۲
یو متر او به خولا په کچه وي ولاړې»

دی خو دې پښتونه په اتوم باندې سمبال کړ ۳
خپله دې له سر څخه ترلې دې ریتاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وینې به دې زبېښي دژورې غـــــونـــــدې ګله
څوېې چــــې ونه بـــــاسې لـه خپلو غوښو داړې

هسې به له شګو څـــــخه پــــــړې ځـــــانته اوبې
سرپــــــــه زنــــګون ناست یې دبابا په توره ویاړې

ستا په اراده پــــــورې هـــــــم اړه لـــــري خپله
خـــیاله «په هغه باندې به واوړې چې یې غواړې»۴

۱:تر وژلې ورور پرې ایښې ګومل ښه ده.
«ګومله د پکتېکا د ولایت یوه تاریخي ولسوالۍ ده.»
۲: فیل که مړشي بیا یې هم په زنګانه کې یو متر اوبه ولاړې وي .
۳ : د پاکستان داتوم پلار قادرخان نومېږي چې په ختیځ پښتون
اوله ایران سره یې هم په دې برخه کې زیاتې مرستې کړې وې
خواوس دیو مجریم په شان ترڅارنې لاندې ژوند کوي .
۴ : چې غواړې په هغه به واوړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکارې

چې په مايې لګوې د ناز نوکارې
له تندي څخه مې وينې وهي دارې
دابهير به دجنون په لورې درومې
دعشق اوښې په تدبير نشې مهارې
چې له زړه مې دغمونو کډې بارکړي
شوخې سترګې دې راواړوه خمارې
«په ګيدړې پورې خپله لکۍ اورده»۱
په ماوکړې خپلې مينې هسې چارې
که ډېوې يې په هرڅلې بلې نه شي
دعشق لارې ترمنزله دې غبارې
چې مې ولې دښو په توغندیو
لکه دروی دشپنو وهم کوکارې
که له «خيال» سره دمينې ګناه نه وي
دغزلوناوې څنګه شي سينګارې

۱: ګيدړې ته خپله لکۍ بلا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

يرغمل

زه ورته ګورم چې دوئ مې کور وړي
دژوند هستي مې دبل په زوروړي
«اورلره راغله دکورمېرمن شوه»۱
رپاند بيرغ مې رانه نسکور وړي
پخپل پټي کې کرونده وکړو
پروړه زموږ شی غنم مو نور وړي۲
بې له څښتنه دګلو بڼ دی
پانې يې باد وړي غوټۍ يې لوروړي
دلوړوغرونوخزانې کاڼي
لاجورد يې غله وړي ونې يې اور وړي
دشيخ پلټنې په کوڅو ګرزي ۳
له زړه نه مينه له سرنه شوروړي
موږ يرغمل يو دبل په لاس کې
يامومسکووړي يا مولاهوروړي
په هرګلشن کې سېلۍ چلېږي
توتيان مووژنې باغ مو سمسور وړي
زما په برخه دمينې اوردی
سينه مې سوځي زړه مې ټکور وړي
ګناه يې خپله لاس په بل پاک کړي
مريې خودی دی «خيال»يې پېغوروړي

۱: اورلره راغله دکور مېرمن شوه .« پخوا دااورلګيت استعمال دومره دېر نه وونوسکروټې به د چلم يا چای له پاره يوله بل کورڅخه راوړل کېدې کومه نجلۍ د چاکورته داورلپاره ورغلې وه اوهمالته يې دکورله څښتن سره اړيکې پيدا شوې وې چې خبره تر واده پورې ورسېدله اوپه دې توګه نجلۍ دکور مېرمن شوه اودامتل ترې پاته شو .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲: پروړه = بوس
۳:پلتن= اولسي او ملکي لښکر=غیرنظامي لښکر

د زړښت خپسکه

یاره نن خو په کتلو کې ثواب را
ستا په سترګو غرځنیو کې شراب را
چې ورېمې یې بو یو مه پرې مستېږم
ګرانه ما ته د هغو شونډو ګلاب را
اوس د مینې په غمونو کې ډوبېږم
ستا د ځنیو له وربښمو نه تناب را
زمولوي مې د زړښت خپسکې ورو ورو۱
لږ د مینې ما تولو ته شباب را
چې کیسې د عاشقۍ دې پکې لولم
ستا د مینې د مذهب هغه کتاب را
عشقه ښه مې کړوه د اورلمبو ته
زه ترټلو ته پیدا یمه عذاب را
چې هرتارېې د درخو له زلفو جوړ وي
خیال ته هسې د آدم دلاس رباب را

۱: زمول « په وزن د شپول» کمزوری او بې سېکه .
دا لغت زموږ په سیمه کې اوس هم دود لري خو د شیخ
اسعد سوري علیه الرحمه د بوللې لمړی بیت چې د غور
د زړور پښتون پاچا امیرمحمد سوري پرمړینه یې
دیوې ساندې په ترخ کې وېلی وو په هماغه وخت کې
هم معمول وو البته د « ز »توری ساکن دی لکه :
د فلک له چاروڅه وکړم کوکار
زمولوي هرګل چې خاندي په بهار
« پټه خزانه »

(c) ketabton.com: The Digital Library

درځم

دیدن ته دې هیواده له جرګو سره درځم
ستا غېږې ته دعشق له ولولو سره درځم
پوهېږمه چې لارې پاټکونو دې نیولې
زما جنت نښانه له خطرو سره درځم
داغرونه او ډاګونه دې باغونه د ،ارم شه
بلبل دې یم وطنه له نغمو سره درځم
دزړه په سرمې بربېښې لکه ستوری دپېرووونو۱
په تا باندې مین یم له پښتو سره درځم
بېلتون دپرد ېسي دې یم له غېږې نه ایستلی
په دې باندې که پړیم له توبو سره درځم
د «خیال» دزړه دهیلود ساحل دغاړې ګله
دمینې په دریاب کې له لامبو سره درځم

۱: پېرووني = داپه اسمان کې د ستورویوه ښکلې
ډله ده چې یوله بل سره خوا په خواکې پراته دي .
کوچیان او کلیوال خلک دپېرووونو له خوځېدلو او
راګرزېدلو څخه دشپې مهالونه او دکال موسمونه
پېژني ،له کهکشان او لمریځ نظام سره توپیرلري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کاڼي کرښه

راوړه جام د بنګو چې نشې د رسره ماتې کړم
اور د مینې راکړه چې لمبې د رسره ماتې کړم
څو به لا پلمې د پرهېزونو یادوي راته
پر برېده د زړه سره چې توبې د رسره ماتې کړم
زه خو د اجمل غونډې زمری د نظم نه یمه
ښکلې چې په شعر کې ولولې د رسره ماتې کړم
ږمنځ به دې د تورو تورو زلفو د لول شم چې
څڼې دې په لېڅو کې خورې د رسره ماتې کړم
لوزمې له تا سره د کاڼي په سر کرښه ده
څه پردی خونه یم چې وعدې د رسره ماتې کړم
مخ دې لکه لمر د سباوون دی پلوشې وېښې
راشه چې د وړانګو رنګینې د رسره ماتې کړم
دلته بد رګې د بېلتانه راپسې ګرزي لا
مینې د کلونو به دلې د رسره ماتې کړم
وو ایه غماز ته که زموږ له غرونو نه وزې
سم به په دې پرښو کې پنجې د رسره ماتې کړم
«خیال» خو که د کلي په دودونو ډاروې لیلا
بیا به دې ملنګ شم چې پلمې د رسره ماتې کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټال

نه دي ساري چېرته وينم نه دي سيال شته
نه دي ګورمه څوک ورته دي مثال شته
دې بوي احسان به ولي تروږمۍ وړي
چي د زني په شيشه باندي دي خال شته
هره شپه يې زنګوه تربرېځره ۱
زما فکر ته دي تل دزلفو ټال شته
راشه اوښکي مي راوچي کړه دستر ګو
چي له تا سره زما دلاس دسمال شته
نور به نه درته راوړم دباغ ګلونه
چي وربل دي په ګاڼه باندي سمبال شته
زما مينه برملا ده چي څه کېږي
په دي ښارکي خوګردونه دشمال شته
لاترڅو به مي ترټي په تورد ميني
ماچي څومره ځوروي هومره وبال شته
که هرڅو په اشارو راسره ګرزي
«غل په غره کي نه ځايږي» دا متل شته
دغه لړي د تورتم به هم رڼا شي
دبېلتون په تروږمۍ پسې وصال شته
که يې غواړي له کلا څخه راووزه
ستالپاره دګودرپه غاړه« خيال » شته

۱: بربځر= څانښت = دغرمي او ګهيځ ترمنځ مهال .
دمهال لپاره په پښتو ژبه کي ډېرخواږه نومونه موجود
وولکه: سپېده چاود يا سپېده داغ، ګهيځ ،لمرڅرک،
بربځر ،غرمه،برمل ،لرمل ،لمرلوېده، ترمل او شپه د
اسلام له راتګ څخه وروسته هم موجود وو خو بيالکه
زموږ نوره ژبه دناوړو پېښو له کبله وسولېدل او له منځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولاړل یوائې غرمه په ټولو پښتنو کې لا پاته ده دګهیځ
استعمال هم کمېدونکی دی او برېځر زموږ په خواکې
لادودلري ښکارندوئ علیه رحمه چې د سلطان شهاب
الدین غوري په واکمنۍ کې مخوراوښه شاعروود
یوې بوللې څخه یې د پښتومهالونه داسې ښکاري .
هرګهیځ چې لمر څرک کېږې له خاتیځه
څوچې یون کادلوېدیځه په څنډونه
که برېځر وي که غرمه وي که برمل وي
که لرمل ،که لمرلوېده، که ترملونه
« پټه خزانه»

ټاپې

هغه کوزکلی زموږ وونوم یې ویرشو
چې دا پورې شوروی پکې آمیرشو
دلرغونو خزانو په نمت راغی
خود غرونو په پېچومو کې راګیرشو
له کابل څخه یې پورته کړې لوخړې
چې د کلي رېیرورد بهیر میرشو
د مذهب سپینه لمن به کاندې خړه
چې په سیمه کې ناولی زموږ پیرشو
یو په بل باندې ټاپې دې لګوي یې
لا پرون یې مجاهد وونن کاپیرشو
اوس به چاته د زړه چیغه رسومه
زما خوب د مینې بل رنګه تعبیرشو
لویه خدایه د رحمت ډېوې رڼاکړې
که تورتم زموږ د فکر پې تنویر شو
چې د باز پېښې کوي د ونو چتکې
«خیال» خوځکه په سیالانو کې زهیرشو

(c) ketabton.com: The Digital Library

قلم ولاړ

یوه ګیله وه چې دلاسه مې صنم ولاړ
اوس به څه کړم چې مې زړه ورسره سم ولاړ
زه به هم دفکرټال ورپسې ولم
چې مې یارلکه شاهین په نوې چم ولاړ
«سړي غرونه دې مېرمنې اړمونه» ١
له جنته څخه څرنګه ادم ولاړ
رڼاورځه مې شوه هغه مهال توره
چې زما له خوارې برخې نه قلم ولاړ
که ګیلې لرو له روبل او ډالرو
دافغان په ټکولوکې درهم ولاړ
خپلې ژبې ته خپه وم چې غوڅېږي
اوس وېرېږم چې له منځه مې توکم ولاړ
نن د «خیال» دزړه ټپونو ګزک وکړ
چې دعشق له درملنې یې ملهم ولاړ

١: سړي غرونه دې ښځې یې اړمونه .
ښځه اونارینه دانسان دیوه سر،دوه سترګې دي ،په
دې متل کې چې کوم مفهوم ځای نیولی هغه یوائې
په متل پورې اړه لري اود قافیې تابع ګرزېدلی دی
اوبس .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هینداري وهي

آشنا مې کډه وکړه لاري وهي
له خواشینۍ مې زړه کوکاري وهي
بېلتون پرې زړې دغمونو کړي
دژوند په دښته مې شیدياري وهي
خپله څېره ورته ښکارېږي پکې
وزه له ښکر سره هنداري وهي
غریب یې تل دزړه په وینو ګټي
شیخ یې په کلي کې تیاري وهي
اوس چې په لاس کې ماشینګنې لري
دوی له کېبلو سره خواري وهي
د زاهدانو عدالت ته ګوره
له ځانه سل ځله هوشیاري وهي
«لکه کاغی دزرکې غاړه کوي ۱
خپله یې هېره شوه بغاري وهي»
نجلۍ دعشق په نېزه وویشتمه
خیاله له زړه مې وینې داري وهي

۱: کاغي دزرکي غاړه کوله خپله یې هېره شوه .
کاغی = کارګه=کاغ =کوړاغ =زاغ =کارغه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاړوګر راغلی یم

وعدې ته دې جانانه په ګودر راغلی یم
داڅه زېږی مهال دی مازدیګر راغلی یم

انځورد سپینې خولې دې دغزل په بیه کاږم
دیدن ته دې مهینې په هنر راغلی یم

دعشق په پلوشو کې به دې وپېژمه ګله
ستاحسن ته څرګنده لکه لمر راغلی یم

نغمې دبلبلانو که دمینې سړول وي
نوزه هم درته ګرانه په غومبر راغلی یم

ګرېوان مې که شکېدلای دی دزړه ښېښه مې پاکه
خپه نشې له مانه چې ببر راغلی یم

کمڅۍ دې که هرڅومره بې اودې غوندې ماران دي
په دم یې اېلومه پاړوګر راغلی یم

ترڅو به د دسمال په اشارو سره غږېږو
د «خیال»مینه رسوا شوه په ډګر راغلی یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

منه

زه له پېريانو تښتم ته راته دېب یادوې
خپله کوکارې وهې ماته مې غرېب یادوې
لاس دې په وینو سره دې، په بل تورونه وهې
لوړې مانې دې ګوره چې ماته جېب یادوې
ناصحه ځان بدلوه دوخت له منډو سره
زه دې ملا ته حیران ته دې تالېب یادوې
مرید دې وچې شونډې، تڼاک لاسونه ګرزي
اوس دې رښتیا نه مني ته ورته فرېب یادوې
مطربیه مه غړوه ،زړې سندرې راته
زه یې نڅا نه غواړم ته یې پایزېب یادوې
ولې نصیبه زما ،دژوند رقیبه زما
دمادعشق نیلي ته دبېلتون کرېب یادوې ۱
د «خیال» دزړه بلبلې، ترمخ دې زنې ښکلې
زه یې منه بولمه چې ته یې سېب یادوې

۱:کرېب په وزن د «جېب» =رقاب (په آس
باندې دسپرېدلو لپاره دزین پایډل)
په کرېب کې د «ک»توری ساکن دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازمویلې

څو به زموږ برخه وي د ډبنتو په کېږدیو کې
ښارته خوورتلای نشو ،لویان دې په ماڼیو کې
بیابه دې د سر د پاسه ټک وهي مېخونه
پام کوه چې ولاړنشې کابل ته په څپلیو کې
دغه ازمویلې دې لا نه دې پېژندلې
ساه له سرې باسي حرموني په سلګیو کې
هلته کانټینرې ګرموي د مرګ لپاره
خښتې افغانان دي پخوي یې په بټیو کې
دلته هم په کلیو کې ژوندي سرونه رېبي
ستړه د پښتون وهي اختیار یې په پردیو کې
وایي چې« هم بوره هم بدنامه شولې خوارې »١
هرڅه درنه ولاړل دناولیو په ناندریو کې
ګوره چې« ډبرې هم کډې ته رغرې »خیاله ٢
موږ لکه ګلونه مړاوي کېږو په سپلیو کې

---

١ : هم بوره هم بدنامه شوه
٢ : ډبرې هم کډې ځای ته رغرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارچیچلی

ستا د مخ په شیشه سره او سپین ځلېږي
که رنګونه په هنداره کې ماتېږي
ګرانه بیا درته راستون شوم مجبوري ده
«مات لاسونه خپلې غاړې ته ورلوېږي»۱
پتې خولې مې د سولګیو پټ خوندي کړ
«مارچیچلی خو ، له پړې نه و بر بېږي»۲
«که ربښتیا دې یاره زړه را باندې سوځي ۳
له رندو سترګو نه، هم او ښکې بهېږي»
د رنګ په د رنګ د وخت شېبې را څخه تښتي
لنډ ژوندون دی د پناه په لور ښوېږي
یو وار راشه چې ګلونه درته ویړ کړم
د سر «سترګې په بڼو کله درنېږي»۴
د زړه مینه په ډګر را سره وکړه
وایي «شنې خوځه په غلا نه خوړې کېږي»۵
خدای دې مه خوړوه هسې رنګه یاره
لکه «خیال» دې چې په مینه کې ځوربږي

۱: مات لاسونه غاړې ته لوېږي .
۲ مارچیچلی له پړې څخه و بربېږي
۳ : که زړه سوځي له رندو سترګو نه هم اوښکې بهېږي.
۴ : سترګې په بڼو نه درنېږي .
۵ :شنې په غلا نه چیچل کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

آونګ

دا خوږ سیوری د چادی چې په څنګ را سره ځي
زما د وطن خیال دی په غور ځنګ را سره ځي
په سترګو یې که نشمه لیدلای له بهره
د فکر په هنداره کې یې رنګ را سره ځي
د نورو په ګڼه یو به یې ورنکړمه پانه
د د ښتو هریو بوټی یې لوه نګ را سره ځي
افسوس دی چې یې وینمه بې شمېره پرهارونه
له ښاره تر مناره پورې ړنګ را سره ځي
د ګردې د نیاګۍ په سر ارامه ارامي ده
یوا ځې د پښتون په کور کې جنګ را سره ځي
ببرۍ د ژوندانه مې ډوبوي د غم په سیند کې
د هرې څپې غاړې ته نهنګ را سره ځي
که نوم مې د شېرینې تش په ژبه باندې راشي
له پاسه مې په سر باندې کلنګ را سره ځي
زما نصیب ته وګوره چې مار له مرګه بچ کړم
د ننې په لستوڼې کې اوږنګ را سره ځي
هډوکې مې د مړیو ښتېځې غوړې ترې باسي
دا پورې ګاونډی لکه آونګ را سره ځي
متل دی «چې د رانه بارونه وړي خوراک یې ځوځ وي»
د «خیال» کډه په شا باندې ملنګ را سره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټپونو غلبېل

ترې د وصال یم شرابونه ماته مه راوړه
زه لېوال د مینې یم جامونه ماته مه راوړه
راشه په سینه مې د ټپونو غلبېل وګوره
سر ترنوکه څړیکه یم دردونه ماته مه راوړه
موم غوندې بد لېږمه د ښکلو په منګولو کې
پام کوه چې وانه وړم لاسونه ماته مه راوړه
ګرانې ته زما د زړه ګاڼه یې پسول څه کوې
خپله ښایسته یې سینګارونه ماته مه راوړه
ژرنده د ناورین زما د سر د پاسه ګرزي
پرېږده د ویرباده نور غمونه ماته مه راوړه
زه د و مره تنکی شوم چې د مچ پښې مې ژوبل کړي
بس دی د خیال عشقه پرهارونه ماته مه راوړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بربښناګانې

بیا به پسرلی شي میناګانې به راځي
تورې شپې به لېږدي رڼاګانې به راځي
واورې به خپل سپین کفن ورونغاړي له مځکې
خاندي به ګلونه ښکلاګانې به راځي
روغي به شي بیا دغه نوکاري د سپېلیو
څانګې به شي پېغلې نڅاګانې به راځي
پاس به د وریېځو درمندونه په ګډا شي
ګرزي به پړکونه ،بربښناګانې به راځي
شنه به چمنونه شي شنېلي به زرغونه شي
مستې توتکۍ او بوراګانې به راځي
بیا به د پردیو تېپوسانو پوځ ووهي
باغ ته د توتیانو بلواګانې به راځي
بیا به ګودرونه په منګیو ښایسته شي
«خیال» به ورته ګوري خنداګانې به راځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشهسوار«سنګروال»دښکلي شعر په اقتفا

چا په مخه کړې يو

مورې خولا ترا و سه ولولو په مخه کړې يو
سپک د سيند څګونه شوو ځپو په مخه کړې يو
توره مو له تېکي نه د بل په امر وزي
باتې د زمري وهو بيزو په مخه کړې يو
نن چې د پېروونو کچ کولو زمانه ده
خپل کورونه نلرو خېمو په مخه کړې يو
خېړو په مرچل باندې سرونه مو په لپو کې
پايلې ته يې نه ګورو ،ولجو په مخه کړې يو
څو به زمورې سترګې وې د نورو په جېبونو کې
هرڅه رانه پاته دې پيسو په مخه کړې يو
مورې خولا ترا و سه د خپل سر په بيه پوه نه يو
ځکه هديروته جنازو په مخه کړې يو
هسې خود خپلې ارادې خبرې کاندو
«خياله» چې خپه نشې پردو په مخه کړې يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برمته

چې مو غوښته ستا په زړه کې سمندره
دنهنګ په خوله کې ولاړه مرغلره
غمه ستونی مې له غریوه څخه ډک دی
نه مې چیغه له خولې وزي نه سندره
هرې خواته مې که بیایې درسره یم
زما زړه دې برمته ونیو دلبره
څو چې ته یې ګودرونه ښایسته وي
خوند خوتاواخست زیړیه مازدیګره
موړ دې هېرشوو په ماښیو کې راګرزې
«یو دې بام دوه دې هواوې دې اختره»۱
«اوښ ته وایې چې اورمېږ دې ولې کوږ دی
وایې کوم ځای مې سم ګورې زوروره»۲
«چې یې لو ته خوښه نه وې دلوګرې ۳
لور په لوټه تېروي نه په ډبره»
تر رټلې «خیال» خو ته ښه یې پېژوانه
چې دیار په مخ زنګېږې بختوره

---

۱ : یو بام دوه هواوې.
۲ :اوښ ته یې ویل چې غاړه دې ولې کږه ده، ویل یې کوم ځای مې سم دی.
۳:دلوګرې چې لو ته زړه نه وې لور په لوټه تېروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوب

خوب وینم زنګیږمه له تا سره په تال کې
لاس مې دې په غاړه کې وي سترګې مې په خال کې
څنې دې زما له مړوندونو سره لوبې کړي
بوی دې د عطرونو وي چلیږي په شمال کې
دېب له پاسه راشي ما په خوله کې درنه یوسي
ته راڅخه پاته شې ویده په زرغون شال کې
غرونو ته مې یوسي په یوغار کې مې ایسار کړي
سراو پښې مې دواړه سره ونغاړي په جال کې
توره تره ږمۍ وي تش یادونه ستا رناوي
سم له دې بلاوو سره ښکېل یم په جنجال کې
خپله یې له داړو څخه وینې دانسان ځي
زه یې رانیولی یم دمینې په وبال کې
وایي چې نوته دښاپېریو مینه څه کړې
سر به پکې وبایلې دښکلو په وصال کې
ته د ادم زوی یې ښاپېرۍ خود دېبانو دي
تاسې شاته پاته یاست له موږ نه په کمال کې
کله چې راویښ شومه له خوبه څخه «خیاله»
فکر مې له دېب سره وو زړه مې په جمال کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيغه

کله چې خاني لرم، په زړه کې کېميني لرم
اوس چې ملنګي لرم، غرور د پاچاهي لرم
زه که پرد ېسي لرمه، دغه بد مرغي لرم
نن خوبې وسي لرم، په کلې کې پردي لرم
بيابه توره وباسمه، زړه مې لا ياغي لرم
متهې افغاني لرم، منګولې د زمري لرم
فکر د زلمي لرمه، شوق د پسرلي لرم
عشق د موسيقي لرمه ويا ړېې تاريخي لرم
دود، د خوا خوږي لرمه، مينه انساني لرم
شور لرم مستي لرمه، خوی د غرڅني لرم
«خياله» څه خواري لرمه مسته شاعری لرم
توره مېداني لرمه، چيغه توپاني لرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغور

پتنګ ومانه په ځان دمینې تور
اوس يې شمعه کړوي په سر د اور
ډېوه ټوله د رڼا په بیه د رومې
خوپلتې خوارې ته پاته شې مخ تور
دا انګار به شي ترخپلو ایرولاندې
چې سپرغۍ له ځانه وېشي لورپه لور
په لمن يې دبارو توغبار ګرزې
ددې بڼ ګلان به کله شی سمسور
دلوونګو فصل لمرپه زړښت سپاري
خودغچ غبار يې پېټی شي د لور
که دا شته تودوخي ځان ته خوندي نکړي
سره سکروټه شي پخپله سوی سکور
دماليار په مخ کې چوتکی غوټۍ ښکل کړي
خو یادېږې يې بلبلو ته پېغور
«وزه خلاصه شوه په تېښته له لېوه نه
دقصاب چړې ته ورغله په کور»۱
چې په بېخ کې ورته کېږدي اومې خښتې
«خياله»تخت يې له بنسټه شي نسکور

۱: وزه (بوزه) له لېوه څخه خلاصه شوه
دقصاب کره ورننوتله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنځور

په هره خوا چې ځمه دی ضرور را سره ځي
د يار د مينې غم دی لکه نور را سره ځي
هر څو يې که د زړه له منځه وباسمه بېرته
د فکر په پرده باندې انځور را سره ځي
د زلفو هره څوکه يې لښکه د غو مبسې
پخپله په نخرو لکه تربور را سره ځي
د حق لېونۍ چيغه مې په ژبه باندې ګرزي
له دار سره مې برخه ده منصور را سره ځي
د اښکلي چې زه وينم د هالند په رو تر دام کې
ارمان دی چې په مينه کې غرور را سره ځي
قفس مې د پښتيو شو د فيل تر پښو لاندې
د «خيال» د زړه بلبل پکې رنځور را سره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چېرې ولاړې

نه دې اورم له راډيو نه
نه دې غږ له تلوېزيو نه
نه دې لوست په ښوونځي کې
نه دې څرک له پوهنتونه
نه دې شتون په سېنما کې
رټل شوې له روغتونه
نه دې توری په دفتر کې
تری تم له کتابتونه
اې د «خيال» د ادې ژبې
چېرې ولاړې له پښتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاڅون

زېړی ګل یم له ازغي سره زرغون شوم
د خاټول غونډې په زړه کې ځګرخون شوم
کرې شپه د غم ګلۍ را باندې اوري
پائې پائې په لمن د سباوون شوم
د توکم تو پیر مې نه وو خدای خوشته دی
د دښمن په ځنځیرونو کې پښتون شوم
د لیلا د کوڅې سپي را پسې غاپي
زه شکېدلای ګرېوان ګرزمه مجنون شوم
د دېب سیوری مې د سر د پاسه ګرزي
له بابته یې په خوله باندې زبون شوم
او س مې چیغه بندولای نشي «خیاله»
چې په پټه خوله کې زوړ ومه پاڅون شوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تندي کې مې چې ګورې هره ګونځه
دغه ټولې دي دتا دعشق له رنځه
ستا د سترګو دبڼو ویشتلې غشې
بېرته وباسه زما دزړه له منځه

، ،

که هر څو مره نوم وتلی په جهاد يې
په وهلو ټکولو کې استاد يې
چې کورونه ورانوې په هوانونو
قوماندانه مجاهد نه يې جلاد يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

، ،

ته خو ،ښه يې چې غندلای يې شې واړه
دغه سرې او شنې دښمنې غدۍ دواړه
دی به څه کړي چې پخپله يې ترلې
په دايوه خواکې لکۍ په بله غاړه

، ،

دغه لوړې څوپوړيزې ودانۍ
دکابل په هره برخه کې مانۍ
تاله کومه کړې ببره قوماندانه
نه دې مال وو نه دې پوهه نه ګډۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نغارې

پیالې راډکوه چې نازنینې ته ورځم
د ګلو د ګېډۍ غوندې رنګینې ته ورځم
«زما نصیب ته ګوره چې غنم مې شي وربشې»
په لاره کې پیرې دي چې وربښمینې ته ورځم
متل دی چې «د ګوډې لار په ژرنده ورغلې»
زما د غه مزل دی د یار مینې ته ورځم
«او به چې ترسرپورته شي څه یوه نېزه څه دوه یې»
ډوبېږم که رسېږمه سنګینې ته ورځم
د کلې په کوڅو کې نغارې دې غږوه یې
د لمر د پلوشې په شانې سپینې ته ورځم
دلرې نه وا ته ن دی په شپبو یې لنډومه
د عشق برخه خوږه ده چه شیرینې ته ورځم
پیغام مې ورته یو سه ترکوڅې د وصال باده
په مینه ورروان یمه مهینې ته ورځم
هرڅو یې که دا سیمې دې و ښنلې تنزیمونو
د «خیال» د غه تکل دی خپلې وینې ته ورځم

(c) ketabton.com: The Digital Library

تربور

بلبل په چيغو چيغو ځي غونچې د ګلو چور
ګلاب په زړه ټپي ښکارې رېدی په وينو سور
د پرخو رڼې اوښکې له غوټيو را څڅېږي
ګل تاج له سرنه ورکړ بورا تېښتې ته مجبور
په ما پسې لا ګرزي ځار ګران د ګاونډيو
په لوټويې راماته کړه هنداره د شعور
په سر به دې بلا شي ځويې زهر وي په خوله کې
زموږ خو تجربه ده «دلستونې د منګور»۱
نن تول د عدالت د مصلحت په تله کېږي
د حق نارې وهي په دار ختلی دی منصور
هرڅوک په دې نړۍ کې اول خپله وينه پالي
يو ازې پښتانه دي چې د ښمن ګڼي تربور
يو توره په لاس ګرزوي بل ګوته په ماشه ږدي
نن جنګ زموږ په برخه ګرزېدلی دی دستور
خو بيرته که دامات زړونه راټول شي سره «خياله»
دا اور به دباروتو شي ګلونه د تنور

۱: منګور = مار (دخوست په ځنې ولسواليو کې
منګير ورته وايي موږ دد بوال ګړندي ته هم
منګور وايو چې تر چرمشکۍ لږ کچنی دی په
خونو کې پيدا کېږي او هغه يې بې ضرره دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیبره !

که هر څو مره دې نوم لوړ شمله دې بره
تورکاغان درباندې وختل خیبره
چې د استاد جګو څوکو ولکه غواړي
دښمنان درته رادرومې له بهره
ستاعزت له هرڅه پورته وو افغانه
فلک څه چارې درو کولې ستره
ته یې تل په توره وګټې پښتونه
دملا غشی دې مات شي په خبره
دمرګي وبا دې روږدې شوه په وینه
نیم په لره باندې وژني نیم په بره
چې دخولې ګوله دې خوري ته ورته ګورې
ستاتر وچوشونډو جارشمه نهره
زه خو هسې رنګه هوډ لرم وطنه
چې دې پت درسره پالم تر ټکره
په جنت کې به مې هم دهیلو کور یې
د «خیال» ګل غوندې هیوادده دزړه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

منجله

په زړګي کې مې اورونه دي خراب یم
دوطن په مینه پوخ لکه کباب یم
دبېلتون غمونوهسې رنګ نری کړم
چې له پوف سره ماتېږمه حباب یم
لاترڅو مې څوروې دمینې رنځه
تن مې وګوره له غمه وچ رباب یم
«ړومبنيه عقله کاشکې چې وروستی وای»
اوس خوښکېل په منجله کې دګرداب یم
په دې پټه خوله مې پروت برغولی ښه دی
کنه زه خو له اوله انقلاب یم
راشه وڅېړه د«خیال» دزړه دفترې
چې دغم دبدوپېښویو کتاب یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمازرائي

دښکلو میره څومره په نازرائي
لکه بلبله په مست آوازرائي
په سپینو لېڅو په سرو منګلو
دزړونو ښکارته دغرونو باز رائي
چتهٔ درخوده په شوق مینه
دعشق رباب ته لکه شاباز رائي
اتڼ یې زده دی ډول یې خوښېږي
سندرې بولې په وخت دساز رائي
زمادهیلو سپینه کوتره
دزړه شاهین ته په لوړپروازرائي
په مړوکتوکې اورونه وېښې
دمینې جنګ ته نوی آغازرائي
لارې به څارو ، غمجنه «خیاله»
مینه به پالو چې بیاغمازرائي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خاټولو جنډې

والوزئ وريبځواو راولونې زمزم
وشيندې په پاڼو مرغلرې د شبنم
ښکارې د خاټولو د جنډو د رپېدو نه
رابه شي ګلشن ته نوې دورد پرتم
مستې به نغمې شي اورامستې به بلبلې
پورته به شي ببرته تورې لړې د تورتم
بيابه وي د ښکلوتوتکيواتڼونه
ببرته به دزاڼو کتارونه شي راتم
ناځي به ګلونه اوراپاځي به عطرونه
ولاړې به شي ببرته دغه دوړې د ماتم
اورې به د پرخومرجانونه په شنبليو
ګرزي به له «خيال» سره راګرزي به صنم

(c) ketabton.com: The Digital Library

انصاف

په يوه پښنه ولاړيم د ګل پښتې مې په سر
رېدی د پسرلي يمه نڅېږم لروبر
دد ښتو په لمنو بې او بورا ززغونېږم
باران که په ما نه اوري ولاړيمه نهر
ګهيځ را باندې ولوروي پرخې مرغلرې
ډېر ژر يې پلوشې را څخه تښتوي د لمر
نسيم يې د شمال څپوته وېشي په هوا کې
وږمې، مې په عطرونوکې د مشکو د عنبر
ترڅو چې زه غوټۍ او سم له سترګوالونيا يم
که وخاندمه وړانګو ته مانه پرېږدي خطر
له ښېخه مې ور وشکوي ځواني مې نيمه خواکړي
په زلفوکې مې وټومبي پيمخې په هنر
سوکه سوکه مې پېغلې د تندي د ښکلا سيال کړي
له ځان سره مې لېږدوي ويالې ته برابر
خوښي او خنداګانې خوکوي د کلې مستې
رازونه وې له ما سره د نجونو د ګودر
خواله مې له سپين مخ او له سروشونډ و سره کېږي
ترڅو چې زه تازه يمه پالي مې زورور
چې مړاوی شم، ما پاڼې پاڼې ورژوي ښکلي
په ګوتوکې مې مرور يې بيامې واچوې بهر
انصاف د بندګانو خوهمد غسې وې «خياله»
چې ګټه ورته نلرم وهي مې په ډګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله

ستا د زلفو د ولول د غه تعبیر دی
چې زما په برخه تل د عشق ځنځیر دی
که هر څو یې پرتله کړمه په شعر کې
تر سپوږمۍ دې ښایسته د مخ تصویر دی
چې په جیب کې یې ټاپې وې د تورونو
نن یې جام په لاس نیولی هغه پیر دی
مریدانو یې اسرې ورته راوړې
د دانې حریص پخپله په دام ګیر دی
چې زما د وطن واګې رانه غواړي
د دې سرو او شنو غدیو څه توپیر دی
«هګۍ دلته اچوي کوټ کوټ یې هلته»
د بهیر په برخه د غه رنګه میر دی
چې منګولې یې د «خیال» په وینو سرې وې
هغه بیا زموږ په کلي کې آمیر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوه نګ

بیامې دبرېښنا په شانې تېره شوې په څنګ
اوړې په سوکه سوکه را اوړې په غورزنګ
لاردې ترګو دره ده زموږ دکورله مخې
درومې په وربوزباندې،رادرومې رنګ په رنګ
ونه دچنارلرې، ښایست دې دنرګسو
خوله دې سپینه پوڅه ده، په شونډوکې دې بنګ۱
ستاڅنې دمشکو اوګلونوخوشبويي لري
وشینده عطرونه اوراوپاشه لوه نګ
کوردې رانږدې شه لا ،غمونه دې شه لرې
مینه د زړګي راکړه، له سترګوسره جنګ
ستاځواني دې ښکلې وي دخیال ګربوان دې څیرې
ګرزم له درخوسره راګرزمه ملنګ

----

۱ : پوڅه = پنیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شات

نه دې بولې شته نه لاړې نه دې پچه
خو هرشی مرداروې ناولیه مچه
د مچۍ غولوته وګوره چې شات دي
پاچهان یې تل څټي په زیاته کچه
دورېښمو د چنجیو خولاو یاړ دي
چې یې اغوندي هرخان د بل له غچه
ناخبره یې ستاخوند په ژبه وکوت
د یارخوله دې و رترخه کړه د غم مرچه
ناپوهي هغه بلاده که پې واوړې
تل به لاس ترزنې ناست یې برخه وچه
نه دې شات وي نه ورېښم نه پلاوونه
آزاد ژوند دې وي په پټ کې بې له کوچه
ستاد سترګو د کجلو دارو راکړه
زماتورې سترګې سرې د عشق له لچه۱
لا به څود رپسې ګرزمه ستومانه
خدای دې مه لره د «خیال» له غوټې بچه

۱: لچ = د سترګو ناروغي .
دایوه ساري ناروغي وه چې پخوا په کلیوکې ډېره
زیاته وه د پښتوژبې په لنډیو او کاکړي غاړو کې یې
ډېره یادونه شوې لکه :
شینخالۍ په کلې ولاړه
یابه لچ راوړي یا غاړه
غاړه = والګی=رېزش ،زکام، کله په سکاروې هم اوړي
غاړه =آواز=سندره لکه: «پلانی ښې غاړې لري»
غاړه = غړۍ
غاړه = څنډه ،لکه د ګود رغاړه اونور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناغه

بیرغ به دې په سترګو ښکلو مه چې درځم
ګلونه به له تانه جارومه چې درځم
ناغه مې دزړه سردرته ساتلی دی هیواده
ګیلې دې په لېمو باندې منمه چې درځم
دمینې ولولې دې چې رسوا را څخه نشي
په خونه دسینه کې یې ساتمه چې درځم
تصویر دې لکه ګل دپسرلي افغانستانه
دفکر په زانګو کې زنګومه چې درځم
په فال باندې ایمان به په یرغوې کې خوندي کړم
تقدیر دی په تدبیرې اړومه چې درځم
چې ستا دزړه باورد «خیال» په مینه باندې وشي
له سترګو څخه اوښکې تویومه چې درځم

(c) ketabton.com: The Digital Library

سکنې مابنام

سترګې دې سرې، بڼه دې ژېړه، زلفې دې سپورې
ترمخ دې جارشم ولې خپه یې د سپوږمۍ خورې
پلوشې تښتي لمرپناه کېږي رڼا ډوبېږي
سکنې مابنام دی شنه یې لمنه رنه یې ستورې
اوس لاخزان دی شنبلي دې مړاوې سبلۍ چلېږي
په باغ کې نشته زېړی ګلونه څانګې سمسورې
زړه مې خپه دی دژوند ولجه مې دغم توښه ده
په ښارکې غله دي تیرې را ولي زما په لورې
تل خوبه نه وي د ویرد پېښو هسې ناخوالې
پښتانه وایي«کاسې دکبرآخر نسکورې»١
دغه نړۍ ده په لوړاوځوړکې ترڅوچې پایو
«وایي چې نه مرې لابه یې واورې» تردې لانورې٢
شپه به رانغاړي دپلوپیڅې ترسباوونه
بیابه په بڼ کې غوټۍ غوړېږي پرخې به اورې
ته به دزلفوعطرونه وېښې وړانګې به لونې
پېکۍ به ږمنځ کړې سترګې به توري ګاڼه درپورې
وږمې به ګرزي ګېډۍ به خاندي څانګې به ناځي
زانې به راشي «خیال»به اتڼ کړي ته به یې ګورې

١: دکبرکاسه نسکوره وي .
٢: چې نه مرې لا به واورې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

توبنه

ماته وايي په خلوت شه دنيا پرېږده
ددوزخ د اورله وېرې څخه رېږده
وايي ژوند لکه د سيند څپه تېرېږي
دا سپېره نړۍ فاني ده ځنې لېږده
شيخ پخپله نعمتونه دلې غواړي
بل ته وايي ددې رنګې توبنه ورې رږده
که يې ورسېږي وس ترکومې ښکلې
په مننه يې نيولې ور ته غېږده
زه چې پل د يارد کلې په لوررږدمه
ډاروي مې چې ګناه به لرې مې رږده
اوس که غواړې چې ماوپېژنې ځوانه
نو د «س» په ځای د سيال په سرکې «خ» رږده
«خياله» لارخود چړو په څوکو نه ده
دانصاف په سمه کرښه قدم کېږده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غم مېچنې

شپې د رپسې شمېرمه دلبره راشه بیا
زما د ستر ګو توره د زړه سره راشه بیا
د مار او ده اسانه ده لټکې په مونږ رورېدي ۱
درمل ته یې حیران یم پارو ګره راشه بیا
چې وار دي خطا نشي زه به لاړې د رته ثارم
منګې په اوږو کېږده تر ګودره راشه بیا
«بنګړي په کې ماتېږي دیارۍ دغه دستور دی» ۲
پخلا به دي کړم ببړته مروره راشه بیا
«سکروټې په ببوزې باندې نشي سرېدلای» ۳
خپل چم راته راوښیه هنره راشه بیا
لمن د تره ږمیو په ګلونه راخوره ده
ګلشن په تارنهاده برېځره راشه بیا
لشکې د بڼولکه مرمې راباندې اوري
ټپونه مې شړېږي درمانګره راشه بیا
ترڅو به لا مېچنې په مونږ ګرزي د غمونو
د «خیال» ستر ګې په لاره دې اختره راشه بیا

۱: لټکه = دوه سری مار
۲: په یارۍ کې بنګړي ماتېږي .
۳: سکروټې په ببوزې نه سرېږي .
ببوزی = پکی = بادپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپم

ماته راکړه لږ د مينې مست شراب
چې مې وباسي له زړه څخه خناب
هريو ول دې ځنځيري ليکلی خط دی
چې مې ولوست ستا د زلفو درست کتاب
دا چې شنه چپنه اغوندې چنګښې
ستا په لوبو باندې پوه يو په حساب
ستنې خپله سپم نيولی وو سپڼسي ته
په تېپې زړګي يې ننوت تناب
«چې کرې هغه به وربېې کرګره»
دژوند فصل دی وبال وې که ثواب
په نيلي غوندې خولۍ يې خطا مشه
د اوبو په سرپوستوکی دی حباب
لا د سرسلامتي دليلا غواړم
که هرڅو يې کړم دعشق په اور کباب
دادې څه لېونۍ مينه وکړه «خياله»
چې يې وتوږلې وچ لکه رباب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګودره

د نور چينه دې وچه مه شه لمره درسره يم
دا وړانګې چې را لېږې خيالېګره درسره يم
چې پټ دې له بې پتونه خوندي اوسي وطنه
ستاميني ته راغلی يم ځګره درسره يم
يو غږ د جګو غرونو يم له ګران افغانستان نه
له کوټې ترکابله پښتوره درسره يم
د شعر په ولولو کې به دې هم راسره پالم
له لاسه به دې ورنکړم ډګره درسره يم
چې بيا دې ځوک په وينو باندې ونه لړي غاړې
عزت ته دې ولاړيمه ګودره درسره يم
د خيال د سرشمله يې تل ترتله هسکه اوسې
زما د هيوا د عشقه د زړه سره درسره يم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارمساله کوي

سرپه اوږوګرزوي پتنګ بلې ډېوې ته ځي
زړه يې په لمبه ايښی دمينې تماشې ته ځي
«ځوک چې ورته وو ايي افغانه غوږدې سپي يو وړ
خپل غوږونه، نه ګوري په منډه د سپي خولې ته ځي»
څه ګټه لنجرومې ته چې خپله خوله يې توره کړه
ښه خوسلا يي ده له رنجوسره لېمې ته ځي
وار دی د شيخانو دبربنډ وګناهونو يې
پام يې له پيالې سره لاسونه يې تسپې ته ځي
«خواره دې شي مينځه چې دمينځې کالي وينځي»
ګوره پهلوان ته دلاسپوځې ارادې ته ځي
«چاري مساله کوي اولاپي يې بي بي وهي»
تورې پښتانه وهي ويارونه يې شملې ته ځي
وايي«دمېړي لپاره پرخه هم توپان شي »
«خيال» غريب ته ګوره چې دهري بلاخولې ته ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زړه کې شور لرم بلوا غواړي
لېونی مینه برملا غواړي
د زمانې هسې دستور ته ګوره
«ږیره زما واک يې ملا غواړي»

چې د حسن خان دې راغی زه يې ګرو کړم
د ښو په بزګرانو دې هم لو کړم
اوس غوبل د بېلتانه را باندې ګرزي
د الف په شانې سيخ وم عشق دې «و» کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دېب سیوری

نوم دې لښته رنګ او بوی دې د ګلاب
جام د بنګویې مستې دې د شراب
زما زړه پرې غږوي د عشق سندرې
توري زلفې دې تارونه د رباب
د منشور غوندې یې وېښي په هرلورې
پسرلی دی د رنګونو ښکلی باب
دا زموږ انار که څومره خوندور دي
خو د دوئ خورما به اخلو په ثواب
«که وروري سره کوو دغه متل دی ۱
« چې ترمنځه به ټاکلی وي حساب
اوس ملا د خپل چړي په چیغه د رومي
زړه مې ځکه شو د غم په اور کباب
دغه د روند سیوری خو بیا دهغه دېب دی
چې ښایست د شاپېری یې کړ خراب
چې یې تېر کړ د زندان په پنجروکې
همدغو مره وود «خیال» غریب شباب

۱: وروري به کوو حساب ترمنځه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لټون

چټه مروره ده په غرو ،ورپسې ګرځم
څه وکړم مین یم په پلمو ورپسې ګرځم
ګرځمه په دښتو او راګرځم په غونډیو
ستړی او ستومانه په غرموورپسې ګرځم
«وزمه له کلې خوله نرخه وتی نشم» ۱
دغه زموږ دود دی په کلو ،ورپسې ګرځم
ځارم ګودرونه او راغوا ړمه باغونه
سپوروړپسې نه ځمه په پښوورپسې ګرځم
وایي چې«مړه ګېډه فارسي وایي»کابله ۲
زه خو په هرځای کې په پښتوورپسې ګرځم
شونډې یې موسکالرې لېمې یې مرورې
«خیاله»که خپه وه په توبوورپسې ګرځم

۱: له کلې ووزه له نرخه مه وزه
۲ : مړه ګېډه فارسي وایي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیواد ته

که مې سردی که مې مال دی که مې تن دی
له دې ټولو څخه خوږ راته وطن دی
د جنت د نعمتونو نښانې دي
که يې دښته که يې غر دی که چمن دی
و يارړاوپت مې له هيواد سره ترړلې
که دا نه وي نو منلی مې کفن دی
نور څه نشته چې يې جار کړمه له خاورې
اوس مې نذر ورته اينښی خپل بدن دی
که هر څو مره ګوزارونه يې خوړلې
لا تراوسه له هر چا څخه پتمن دی
که يې لرې شم له غېږې هم د باندې
زما زړه يې په نامه باندې مين دی
زرد چوبې ته زېړ لرګی مه وايه زياره
په پښتو ژبه کې دغه کورکمن دی
د «خيال» زېړ زېښلی مخ سپېره يې بڼه
د وطن د عشق له غمه لوغړن دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسرلي ته

د بهار موسمه زېرى مې د رباندې
نندارې ته دې رنګونه راروان دې
رنې پرخې امېلونه درته پېې
په ګلابو کې عطرونه درته خاندې
پورته ګرزي درمندونه د وريېځو
لاندې ګڼې مرغلرې دباران دې
پلوشې دې ښکلوي د ونو څڼې
دغو تېيو امېلونه دې غړواندې

۳۱

خوافسوس دى لاتراوسه پسرليه
له هواخخه مرمي را ،اوري لاندې
لاتهانکونه ورانوي دخلکو خونې
په هرلورې ژړاګانې دي ياساندې
لاسرونه پرېکوي دبل په امر
غليمان مولاد وينو په ارمان دې
«دانړۍ خوپه امېد خوړله کېږي»
«غرکه لوړدى لارېې شته ده په سرباندې»
«وايي ژرنده که دپلار ده هم په وارده»
داولاړبهيربه ببرته ځي په وړاندې
بيابه تالندې برېښناوې سره ناخي
شين توتيان به اتهونه درته کاندې
«خيال»به بيادسباوون ګلونه ستايي
د ګلشن ورېمې به ګرزي لاندې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوروپ نجونې دې مستې اوبربنډې
خپلې څنې پرې کوي لمنې لنډې
دلته مینه کول عیب نه یاد یږي
خو زما په اوږو باردې دغم پنډې

«وایي چې اوبه که څومره زورلري
ځمکه ورته خپله هومره سورلري»
وینه یې که هرڅومره ارزانه ده
مرګ د پښتنو خوګوره پورلري

۸۸

ستاداتورې تورې سترګې زماخوښې
زوږ د ستوردې ګرزوي راڅخه ګوښې
یوواررا شه له نژدې مې تپوس وکړه
«یاردیارد پاره خوري دغوایي غوښې»

ستامینه مې په وینه کې روانه په سیالي ده
پالنه دې په ما افغانستانه په سیالي ده
حیران یمه دوران دزمانې ته چې را اوړي
«میړانه په سیالي وه اوس سپېتانه په سیالي ده»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرم نشته

په زړه باندې رنځوریمه صنم را سره نشته
درمل ته يې حيران يمه ملهم را سر نشته
په مړينې نخاګانې دژوندیو په ماکاندي
تراوسه هم لافکردتوکم را سره نشته !
چې برخې سره وېښې تل زما پله وې سپکه
خپل حق غوښتلی نشمه قلم را سره نشته
دبل په ژبه وېلای شم سندرې اوشعرونه
پښتون یمه دخپلې ژبې غم را سره نشته !
دحسن رنګينې مې له باروتو سره ولاړې
بې رنګه پسرلی يمه موسم را سره نشته
هرچاته مې چې لاس دیارانې ورغزولی
په لاس کې يې خنجر نيولی سم را سره نشته
نورمه وژنه صياده فريادونه دبلبلو
دصبرکاسه ډکه شوله زغم را سره نشته
«هم غل وايي چې غله دي هم کوربه وايي چې غله دې
جزاخوبه يې «خيال»ګالي چې ګرم را سره نشته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهسوار «سنګروال» د ښکلي شعر په اقتفا

برېښوکۍ

ښکلی سباوون وو ما زدېګر وخوړ
توري تروږمۍ را څخه لمر وخوړ
باغ مو د خزان سېلیو وشاندہ
ږیرو له منګیو نه ګودر وخوړ
بیا مو په دې غرونو کې وباګرزي
ژوند د پښتنو یې لروبر وخوړ
روږدې شوه په کلیوا و کوڅو کې
سم یې له وسلو سره لښکر وخوړ
وایي زمانه اخره شوې ده
ګوره چې ګیدړې هم زړور وخوړ
د ېب د شورویانو خولا څه کوې
توغ د آزادۍ یې برابر وخوړ
جار دې شم هیوا ده «خیال» ته وخانده
ستاد عشق غمونو خومې سر وخوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملايکې

چې هرې خواته خوځمه پيرې راسره ځي
ددوواوړوله پاسه پرښتې راسره ځي
زمادعملونوحسابونه راته ليکي
د ورځې ترمانښامه اودښپې راسره ځي
که زه يخپله سم يمه نوښه مې راته کاږي
خوپل چې بې ګودره ږدم کږې راسره ځي
چې کورته راروان شمه په سترګوکې مې ځاري
له ست کولوپرته مېلمنې راسره ځي
که ښې چارې مې وليکي دښې اوږې ملکه
په ورځ داخرت کې به پيالې راسره ځي
غلمان به په ماڼيوکې نڅاوې سره کاندي
دحوروبه وربښمينې کجاوې راسره ځي
دباغ په رنګينوکې به سندرې سره بولو
پيالې به دشرابوپيمانې راسره ځي

۹۲

ډولونه ربابون به غږيږي هرې خواته
اتڼ خومې کلتوردزمانې رسره راسره ځي
له پاسه به دشاتوبارانونه په ما اورې
دلاندې په ويالوکې به شيدې راسره ځي
شيطان به ددوزخ له پنجروځخه راګورې
دمشکواوعنبروبه وږمې راسره ځي
خوبرخه ددنيا مې له ازله خواره شوې
دژوند په هره پېښه کې خطرې راسره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوې بلا په خوله کې یم په بله باندې اوړم
چې کومې خواته ځمه زولنې راسره ځي
زما په ګرېوانه باندې د اوښکو مرغلرې
د سترګوله چینو څخه رنې راسره ځي
دااوس مې په ټټر باندې مېچنې ګرزي خیاله[1]
ډ ګرته چې راووزم زلزیلې راسره ځي

۱: مېچن = دلاس ژرنده =بې اوبوژرنده .
مېچنه په لاس تاوېږی ، اوړه یې لواړ دي او
ارغستلې یا اوګره ترې جوړوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاشکې

زه به درشم چې ګلونه درنه جار کړم
دلوونګو خوشبويي به دې نثار کړم
لکه ته چې ځنګه ژوبل شوې هيواده
زه پخپله ستا غمونو هسې خوار کړم
چې دې ياد په هر محفل کې چېرې وشي
خدای خو شته دی په نامه دې افتخار کړم
د وجود وينه مې ستا د سرخيرات شه
که دا غرونه اورغونه دې ګلزار کړم
ستا له دغه لوربينې نه مننه
چې د مينې په بهير کې دې مهار کړم
کاشکې زړه مې د نظمونو تومنه مومي
چې د شعر په مرغلرو دې سينګار کړم
چې دا هره يوه غدۍ درباندې راغله
ستا په مينه کې يې شومه د انګار کړم
تل د «خيال» په زړه کې دغه ارمان ګرزي
چې دې غاړې ته زېړي ګلونه هار کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

دزاهد په خوله کې ګرزي سپينې حورې
دجنت په نعمتونو کې مشهورې
دی پخپله نذرانې ګڼي په ګوتو
موږته وايي چې وهئ په جنګ کې تورې
اوس يې پای شو دهيوادلپاره دغه
چې له خپلو ځالو ووتې مستورې
نن چې ځنې دوطن ګلالۍ وينې
دګاونډ دتورمخانو دي مزدورې
چې يې مچ په پلونه پرېښودله نازه
په عربو کې شيخانو ته مجبورې
څوک چې پاته شوې دلې روغې رمتې
لوغړنې خوياکونډې دي يابورې
نه يې مال شته نه خواړه نه درملنه
«خياله»ګرزي په غمونو کې رنځورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزړه غږ

څه راته خاندې ګودرخونه یم
ګوډی د ویر شوم اخترخونه یم
ولې مې څارې پښپل وطن کې
سپېره کودی یم ګوهرخونه یم
کلی زما دی واک یې دتا سي
ترټې مې څته سوالګر خونه یم
جهادچې فرض وو ټولوادا کړ
اوس چې غریب شوم رهبرخونه یم

۹۲

دشګو پانړ شوم د رود په غاړه
ورو وروړنېږم کمرخونه یم
زه یوافغان یم غلیمان ډېردي
توره لرمه لشکرخونه یم
مه رانه تښته دهوسۍ خورې
مین به یمه خطرخونه یم
څپانده سیندوم په خوړ بدل شوم
غېږې ته راشه ژورخونه یم
«چې برخې وېښې مېړونه ګوره»
ښکلی زلمی یم ببرخونه یم
لږ مې درپټ کړه ترپلولاندې
«خیال»درسره دی بهرخونه یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرس

که یې غشي دي که دام دی که قفس
که یې چوف دی که یې کوډې که محبس
څو چې موږ په بهیرونو کې روان یو
د کاروان سره به زوږ وي د جرس
د هیواد د غبرګې مینه مې په زړه کې
لکه وینه داسې ګرزي هر نفس
که غلیم د رته هر څو مره ګلالی شي
په منګولو کې یې مه ورکوه وس
«چې پیشو یې د پخو غوښو کښی کړه» ۱
زما صبر خو دې خدای لره وي بس
«که د سرو زرو چاړه دې وي په لاس کې ۲
دا متل دی څوک یې نه منډې په نس»
«خیاله»زړه دې د لونګو خوشبویي شه
چې په خپلو غرو یې وښې په هوس

۱:پیشو یې د غوښو کښی کړه .
: پیشو = پشي = پشه = پشک .
: کښی=ساتونکی=پیره دار=محافظ=څارګر
(په تېره بیا د کروندو ،باغونو او کښتونو لپاره.)
۲:چاړه که د سرو زرو هم وي سړی یې په خپل
نس نه منډي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلاب

په زلفو کې مې وټومبه ګلاب راغلی یم
وربل ته دې له یار څخه ځواب راغلی یم
له څانګې یې راپرې کړمه ډالۍ د تالپاره
مامه مروره په ګوتو کې خراب راغلی یم
په رنګ کې ستا د مخ سره سیالي ته لویېدمه
ځواني مې درنه جار شو له خناب راغلی یم
ګلپاڼې مې لا نه وې غوړېدلې سباوون ته
بې وخته نیمه خوا شوم په عذاب راغلی یم
دزنې په خولو مې اوبوه تازه به او سم
چې مړاوی درنه نشمه کریاب راغلی یم
یوه زېرمه د عطرو نو یم یو راز خوږې مینې
د «خیال» کرلی ګل وم په شباب راغلی یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کجل یوور

زړګی مې له کوګل څخه منګول یوور
آرمان د خوږې مینې مې وربل یوور
یو مرغه ووسلو لومې ورته ایښې
صیاد د زمانې رانه اول یوور
بلبل د پښتو ژبې مې له بڼ څخه
د خاورولاندې قبرته کابل یوور
تاریخ مو له لرغونو خزانو سره
د سیمې غلیمانو په یرغل یوور
مشال دیار د مخ زماله لاسه
بېلتون له پلوشو سره په چل یوور
یو عشق د ولولو مې د وطن په نوم
د شعر په مرغلرو کې غزل یوور
د «خیال» د زړه بورایې په لټون ووچې
وصال د تورو سترګو کجل یوور

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څوک ښه وايي که بد وايي که رد
له آمو تر اباسينه مې خپل حد
زه خوشحال دچا په ږيره دعوه نکړم
داوطن مې هم د پلار وو هم د جد

له ولجو سره دې نه يم ځلور بوله
ما د ښکلې خاورې ميني ته دربوله
که مې سر د خپل وطن په مينه ورکړ
د ژړا په ځای سندرې په مابوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوچیانو غږ

هر ګهیځ له ځګر خونه سره لېږدو
موږ کوچیان یو له بېلتونه سره لېږدو
خپلې کډې باروو د چرګ په چیغه
لوخ لغړ له سباوونه سره لېږدو
ورشو ګانې مو د غلو په ولکه ولاړې
لکه زاڼې اوس له یونه سره لېږدو
د خېمو زړې ترانګې مو په شا دي
دربه دره له شوا خونه سره لېږدو
بې منزله پړاوونه دي وهو يې ١
وږې تږې له ژوندونه سره لېږدو
د توپان په اوږو بار د مرګ په لورې
د غمونو له تړونه سره لېږدو
لا تر څو پورې به ګالو د غه ستونزې
«خیاله» راشه له غبرګونه سره لېږدو

۱: پړاو = تم ځای = فرسخ
پړاو = مرحله =(د پړاو اصلي مانا د کاروانونو د تم کېدلو ځای و وخو د تلو راتلو او لېږد بدنې د عصري وسایلو د رامنځ ته کېدلو سره سم پخوانیو کاروانونو او پړاونو هم نوې بڼه و نیوله او پړاو د نویو اړتیاوو له مخې خپل ځای مرحلې ته ور کړ ځکه چه پښتو ژبې مرحلې ته کوم نوم نه درلود نو اوس پړاو د مرحلې په مانا دو د پیدا کړا و کله چې پخواني شوروي اتحاد د جدي په شپږمه نېټه په افغانستان یرغل وکړنو ،نوې مرحله او یا نوې او متکامل پړاو د و مره ډېر استعمال شو چې د هغه اصلي مانا بېخي هېره شوه .) له کابله تر غزني پورې د لارې واټن شپږ پړاوه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چړايي

ته چې ستر ګې تورې په سلايي
ما به وباسې له ښاره جزايي
چې د څڼېو تورې لړې دې بادېوسي
لکه تورماران چې ګرزي هوايي
ماد زلفو په دورو وهې له پاسه
چې درخېږمه د عشق په چړايي
اوس چې عمر تېروم په پردېسي کې
په دیدن پسې دې ګرزم سودايي
د وطن د مينې تاوته خولاګوره
کړوي مې لکه اور د کړايي
چې در وګرزمه بېرته له بهره
مستوه مې د خندا په دوايي
که دې پام را بانديې نيسې د زړه سره
ستا له خنګه به د ښره شم کرايي
وايي هله زلزله راشي په ځمکه
چې ستومانه شي ښکرونه د غوايي !
چې د «خيال» په وطن هره غدۍ راشي
غمازان يې بولې برخه طلايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسمان تېغنه

چې پرون يې په ماولګاووتور
اوس خودوئ لره پخپله شوپېغور
«که د بل لپاره ځاکيني په پټه
دی به خپله په کوهي کې شي نسکور»١
ټول وطن يې رانه وشپېلاوه لاړل
«مورږ خپل پور ورځخه غواړو دوئ لانور»٢
لا يې سر وربانديې خلاص نه دی په کچه
چې«د سيال خواړه يا پوردې يا پېغور»٣
که هرڅو د اسمان تېغنه ګرزي پورته
سريې مځکې ته راکوز دی لکه ښکور
«لا په لپو وچوي د سيند موجونه» ۴
نه يې بر ورته مالوم دی نه يې سور
خوپتنګ که د ډېوې په سرکړېږي
د خپل سرسودا يې بيه ده د اور
چې د «خيال» د بخت توتي له ګورته ووت
نه يې پته په بهرشته نه په کور

١: چې بل ته ځاکيني پخپله پکې لوېږي .
٢: مورږ خپل پورغواړو دوئ لانور .
٣: د سيال خواړه يا پوردې يا پېغور .
۴:درياب په لپه نه وچېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوله وهم دې چېرې

عشقه جنون دې چېرې خيالي ليلا دې چېرې
ځيرې ګرېوان مې ګوره ځمه صحرا دې چېرې
زما دزړه په پولو بېلتون خېمې وهلي
وايه غورزې دې چېرې بله بلوا دې چېرې
«ته چې له سترګو څخه ميده رانجه پټوې»
دښو غښې چېرې دمينې غلا دې چېرې
ځای دې دمخ په غولې وړانګې دې شوندو ته ځې
پېزوانه زانګې چېرې زېړه رڼا دې چېرې
له پورې غرونو سره ستا ازانګې ګرزي
«ډوله وهم دې چېرې دغږ ډنګا دې چېرې»١
څرک له ختيځه وهې وړانګې لوېديځ ته لېږې
لمره راخېږې چېرې دنور رڼا دې چېرې
ستاد قلم په څوکو د ساندو څرېکي ګرزي
«خياله» وطن دې چېرې دغم ژړا دې چېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چل او ول ....

ته چې سترګې توروې زه در پوهېږم
زړه مې بیا ټکوروې زه درپوهېږم
په دې چل کې خویو ول لرې چلبازې
غوړې څنې سپوروې زه درپوهېږم
نن دې غشې دبڼو په ماشه کړې
چې په چا یې اوروې زه درپوهېږم
که هر څو مره په نخرو راسره ګرزې
زمامینه نوروې زه درپوهېږم
چې زما دزړه جنډې دې راکږې کړې
بخت مې بیا نسکوروې زه درپوهېږم
تورې زلفې دې دورې دمحتسب دې
چې مې څومره پېې وهې زه درپوهېږم
ته هغه نوی توپان د یوې غدۍ یې
د «خیال» کلی ورانوې زه درپوهېږم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه

ما وګوره ریباره ښکلی ځوان ی یم کنه یم
درخوته یم راغلی ادم خان یم کنه یم
دعمر په اوږدو کې زولنې دي شرنګوم یې
زندان زما په برخه دی افغان یم کنه یم
کاروان دسباوون مې دماښام په ګوتو کېوت
دژوند په تررږمیو کې روان یم کنه یم
بهار ومه رنګونه مې سپلیورانه یوورړل
اوس زېړزبېښلی برېښمه خزان یم کنه یم
چه واک د آزادۍ مې دغلیم په ولکه درومي
په توره کې اتل دهر زمان یم کنه یم
په مځکه ننوزم کړولی مې ځوک نشي
څټک دغلیمانو ته سندان یم کنه یم
له غرونو ګړنګونو څخه سرباسمه «خیاله»
دژوند په بدو پېښو کې توپان یم کنه یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلبېل

زه شاهين د لوړو غرونو وم تا اېل کړم
یاره څنګه دې د څڼيو په دام ښکېل کړم
چې مې کور ته يرغمل د رسره بيايې
زه خو څه لېونی نه يم چې به ځېل کړم
مين زړه دې برمته را څخه وړی
لکه ستوري له مداره دې رابېل کړم
که د مينې ګړندی دې نه را لېږدي
راته وايه چې مې وينه درته تېل کړم
په وطن کې وچکالي ده لامبوزنې
رڼې پرخې به د اوښکو درته سېل کړم
خپل ټټرمې لکه ډال درته نيولی
د ښو به ستهنګرونو دې غلبېل کړم
ستاله هسې لوربينې نه مننه
د يار «خياله» چې دې غاړې ته امېل کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمی

غمی زما خوږ وروروو البته زما د پنځو وروڼو څخه چې څوک شهید او څوک پخپل مرګ له دې نړۍ څخه ولېږد ېدل غمی مې وروستنی ورور وو چې د همدې کال ۲۰۰۶ د ډیسمبر د میاشتې په ۱۲ نېټه یې له نړۍ څخه سترګې پټې کړې ،له همدې کبله مې له دې لاندې شعر سره د خپل مات زړه څریکې د شعرله ولولو سره ملې شوې، الله دې پرې ورحمېږي .

زړه مې شین دی له غمونو مې زړه شین دی
نن مې بیا د سر په خونه کې ناورین دی
د غمي د مرګي غږ راباندې وشو
چې له رنګې دنیا ګۍ څخه یې تلین دی
ژوند مې هسې هم روان وو په سکروټو
دغه ویر په ما له هر څه نه سنګین دی
خپل ټټر مې هرې پېښې لره سپر وو
اوس مې ټول بدن چې وخوځوې خوږین دی
په هیوادکې لاد وینو باران اورې
زړه مې ځکه د غمونو اباسین دی
د ژوند ونده مې د څړیکو لویه پانګه
«خیال» چې سترګې غړولې دې غمګین دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرګي ښامار را غلی دی غمی وړي
زه يې وينم له ګوګله مې زړګی وړي
دلېمو څخه مې وينې را څڅېږي
چې زما د بخت له څانګې نه ببری وړي

غمی تل را څخه ولاړ او زه په غم کې
له سوچونو سره پاته په تورتم کې
په هغه باندې د خاورو امبار پربوت
زه يې پرېښودم يوائې په ماتم کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسکور

یو مې کلی رانه پاته یو مې کور شو
یو مې عشق د ګل وطن راباندې پور شو
تشه لاسه اوس به خپلې ګوتې مروړې
چې یرغل د بربکیو په دې لور شو
«پکه دغه دې لا بله لویه سپکه» ۱
دزاهد د ګناه تور، راته پېغور شو
دازمالېونی زړه کله صبر برې
د جنت په شان هیواد مې راته اور شو

«اوس واده د بسوګۍ ورڅخه جوړ دی» ۲
چې د جنګ غبار موکم نه شو لانور شو
«یو مې توري پیشو لاس په خوله څټلی» ۳
جام د بخت مې په یرغوې کې نسکور شو
یو ګزمې د بېلتانه راسره ګرزې
بل مې تن له ډېره غمه سوی سکور شو
داشنا ګړګوتې څنې غوړې نشوې
نن مې ځکه د خپل مخ پستوکی سپور شو
د وطن د غرونو باده راچلېږه
که ګلشن د «خیال» د هیلو پې سمسور شو

۱: پکه دغه دې لا بله سپکه
۲:د بسوګۍ واده ورڅخه جوړ شو، (وځنډېده.)
۳: لاس یې توري پیشو څټلی، (بد مرغه دی.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

زولنې

ماوېل زه به درته دام ږدم له دانې سره
اوس خوته راغلې له مستې يارانې سره
زه په ګردوزيارتونوګرزېدمه
ستاپه مينه کې د سرله نذرانې سره
ګام په ګام درسره ګرزم لاس تړلې
ستادزلفوله وربښميني زولانې سره
نوربه وشکوم دصبرځنځيرونه
څه به ځان سمبالوم له زمانې سره
لاتر څوبه بدرګه درسره ځمه
نورمې پرېږده دوصال له خزانې سره
په وربوز باندې به نه راسره ګرزې
«خيال»ته وګوره له مينې مستانې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پښتون نه هزاره یم نه تاجک
نه ترکمن یم نه بلوڅ یم نه ازبک
زه افغان یمه له ځانه راته ګران دی
دوطن دپاکې خاورې هرڅپک

۱۱۴

دښونېزې دې ولې په هر لورې
خوزماله زړګي وزي پورې ورې
مورېې ځکه سپېلني ورته لوګی کړل
دیارسترګې بې کجلوتورې تورې

وانه

چې زما دمینې درمند دې چانه
راته وایه ګرانه څنګه دې ګانه
دزړګي ستنې مې مه وله، نړېږي
چې دې بیا په ماشه کړي دې بانه
داتور مخې یې دعوه لري په زغرده
ته به وایې چې خپل مال یې دی وانه
که مې بیادزړه غورزی له واکه ووزي
روغ غوړونه به یې دواړه شي کانه
دیارڅنګ ته به په سپینه رڼاورشم
که د«خیال» دنصیب ستورې شې رانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ دې وشړو ، ته بيا راشې هجومه
نابللې مېلمنه راڅخه درومه
که مو ببړ ته پخواني سوتې ته لاس کړ
بيا به وزې له دې غرو څخه په کومه ؟

مستې مخ دې د شيد و د سر پېروی
نن يې وينمه پلو دې يو يستوی
چې په سترګو کې ستونه راته کاندې
دغه ښکلی خوی دې بر ېښې راته نوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نذر

زه چې مینه درکوم ته مې ترټې ۱
لا مې ولې له دیدن څخه رټې۲
زما پام دې دګرېوان په پولوګرزي
که یې غواړې د سرنذرمې ګټې
مین زړه مې د اوربدوغمونوجېب دی
چې هرڅویې په منګولو پلټې
که پاچاشې د پره دو ترحکم لاندې
هرمهال به د غلیم کاسې څټې
توري سترګې دې بازان دلوړوغرونو
چه زمادزړه په سر وهي غوټې
اوس به لرې شې دخیال دسینې دوړې
زه چې اورم د پښتوخوږې ټپې

۱: تره ټل=تهدید کول = غوربتاوکول ،چې
دتصادف له مخې دانګلیسي «له تریبټ»
Threat (ګوش مالي) سره برابر شوی

۲ : رټل = محروم کول = شړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کاڼي زړه

لا د جنګ په نیلي سپوریږ زغلوي یې
دلته وینې دې ارزانه تویوي یې
لا یې څو په تو کمونو سره وښنې
یو افغان دی د پیړیو ښلوي یې
یا په جنګ یا په ولجو یا په دمونو
ستا په فکر سادګان دې غولوي یې
په سینه کې دې د کاڼي زړه دربېږي
لا د غم د وبا اوردی بلوي یې
ګوره سر او مال به دواړه پکې بایلې
دا په غرونو کې بازان چې اېلوي یې
ستا د سرو سترګو ازغی لکه چې «خیال» وو
اوس دې کېووت په منګولو ژوبلوي یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

داغ دبې پتې دې دلمن په برخه مه شه
ترخې اوځوځان دې دچمن په برخه مه شه
خاوره دې که خپله وي ولکه يې دپرديو
هسې پاچاهي دې دوطن په برخه مه شه

، ،

دزړګي دمينې ګل مې، په هغې مهينې کرودی
چې په «د» پسې يې «ر» توری په «خ» پسې يې «و» دی
دآشناله تورو زلفو دعطرونو وږمې پاخي
چې کرلې يې ګلونه په لوونګوکې يې لودی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم

خ=خيالي وربل دې په ما واچوه درپټ مې کړه
ماتر وزرولاندې وپېچه وا سکټ مې کړه
ی=یو ائې ستا په تورو سترګو کې درمل لرم
په زړه رنځویمه جانانه روغ رمټ مې کړه
ا=اوس چې اجل دتا دمخ ډېوې ته راوستم
دمینې اوردې راته ولګوه سټ مې کړه
ل=لړمې په غېږه کې دزړه خواته درکېکاږه
تل به دې ژوند سمبالوم د اوږې مټ مې کړه
م=مستې زما نصیب په تا پورې تړلی دی
دوصال برخه راکوه دکلې چټ مې کړه
ح=حیرانه ولې راته ګورې سپېلنی دې شم
راشه زما په ټټر وغزېږه کټ مې کړه
م=ماته په کمه سترګه مه ګوره مین دې یم
له خپل ښایست سره مې سیال وګڼه غټ مې کړه
د=دغرونو خیال یم که مې اېل درسره ساتې نو
دخولې تریاک دې په ما ولوروه لټ مې کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورورې

داویاندچې ګورې دهمدغه ښار وګړې دي
دادغلیمانودغدیودجال غړې دي
بیازموږ دلپولپواوښکوڅخه باج غواړي
دېب دزمانې مو ،لادوینوپوروړې دي
کله یې داغرونه اوسیندونه لېږدولای شوای
جام یې دغلبېل په شانې ،پړې یې اومړې دي
بیایې دالبوه کومې رمې لره ساتلې دي
بیایې دتابوت په منځ کې ایښې لکه مړې دي
غبرګې پنجرې مې دسینې دقفس ماتې شوې
زړه یې په منګولوکې ژوندې راڅخه وړې دي
«خیاله»دغه نوربه ترمنزله پورې څنګه ځې
دابهیرد اوو اوښانولاپسې نیمګړې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الماس

زړه مې کټ کټ لکه ماشوم درپسې ژاړي
ستا د مهينې ځوانۍ مينه رانه غواړي
د زلفو هر و ښتنه دې لښته د لوونګو
د لاس منګولې دې سکه د زمري داړي
لکه شاهين په چنارونو کې دې غواړم
د جګو غرو کوترې چېرې رانه ولاړې
د سپين تندي خال دې الماس د کوه نور دی
له ډېره خياله دې د خولې خبرې لواړي
د اروپا تربهار اوړی ښايسته دی
نجونې نسونه لوڅوي لمنې نغاړي
زما په فکر کې رنې راسره ګرزي
که يې هر څومره هېروم د ګود رغاړي
د «خيال» له سترګو سره سترګو ټکر وکړ
اوس يې د زړه ګونبزه شنه لمنې شاړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطنه

دزړه په سرباندې مې ځای لرې وطنه
دلوړوغرونوپه لمنوکې پلنه
په هره لوېشت دې دلمانځه سجده روا ده
دمسلې غوندې دې پاکه ده لمنه
چې کوم ابلیس دې په ویاړونولګېدلی
په ماته ژامه دې شړلی دی مننه
هره دره دې یوه زانګو دهوساینې
په هر بچي باندې دې ډېره لورېینه
که دې هرڅوپه راکښونوباندې ولو
لادې پرانستې راته غېږه ده پتمنه
ددښتوهربوټي دې څانګه دلونګو
غردې په رنګ کې ښایسته دی له چمنه
دتاله پت سره مې ژوندتړلی وینم
له سر اومال سره دې فرض ګڼم پالنه
که دې زماد وجود وینوته وي اړه
په دواړو سترګو مې منلې ستابلنه
دتادجګوغرودڅوکوبلاواخلم
والله چې ډېر راباندې ګران یې زماتنه
خیاله که زړه ته دې ارام لیدلی نه وې
دهیوادخاوره درنځونودرملنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعر

شعر خپلې ځواني لره پسول غواړي
وزن لره تله غواړي تول غواړي
کله ردیفونه، قافیې لري
ښکلو کلمو لره کچکول غواړی
ښې استعارې او کنایې لري
ښې او منځپانګې لره شپول غواړي۱
مستې ولولې یې په بیتونو کې
ګڼو انځورونو ته کهول غواړی
زړونو ته خوندونه او جذبې وښې
ساری او تشبه لري سمبول غواړي
ښایي مفکوره او تخیل ورته
حسن او احساس ورسره ټول غواړي
کاریې له زړه سوي او خواخوږي سره
مینه د پیمخوبډه بول غواړي ۲
«خیال» یې چې سالار د تصویرونو شي
بیا نو داتڼ لپاره ډول غواړي

۱: شپول=پنډغالی
: شپول = هاله
۲:بډه بول=ښکاره=څرګند=په ډانګ پییلې

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library